

1 ponedjeljak, 10.12.2007.
2 [Otvorena sjednica]
3 [Optuženi su ušli u sudnicu]
4 ... Početak u 09.14h
5 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.
6 Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju sada zaseda.
7 Možete sestati.
8 SEKRETAR: [simultani prevod] Dobro jutro, časni Sude. Dobro jutro svima.
9 Ovo je predmet IT-05-88-T, *Tužilac protiv Vujadina Popovića i drugih*.
10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Svi optuženi su ovde. U ime
11 Tužilaštva, gospodin McCloskey i gospodin Vanderpuye. Iz timova Odbrane, znam da
12 gospodin Bourgon nije tu, gospodin Josse i gospodin Haynes.
13 Dobro. Mislim da imamo nekih preliminarnih pitanja. Mi također imamo
14 nekih preliminarnih pitanja, tako da počnimo od toga, molim vas.
15 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Dobro jutro, gospodine predsedavajući.
16 Dobro jutro, časni Sude. Dobro jutro svima.
17 Da, gospodine predsedavajući. Mi smo ranije podneli molbu da se promeni
18 lista dokaznih predmeta po pravilu 65 ter u vezi sa svedokom koji sada dolazi.
19 Odbrana je podnela odgovor na tu molbu. Ne znam da li želite da se usmeno
20 pozabavimo ovim pitanjem, ali mislim da imamo dovoljno osnova u zapisniku da nam
21 se dozvoli ono što smo tražili.
22 Osim toga, imamo i sledećeg svedoka koji će svedočiti posle ovog
23 sledećeg, a njegova satnica je prilično gusta tako da ne znam da li hoćete da se
24
25
26
27
28
29
30

1 sada bavimo ovim pitanjem ili možda kasnije. Ali, ja mogu da odgovorim, ako
2 želite, na argumente Odbrane koji su pokrenuti u odgovor na našu molbu. Hvala.

3 [Sudije vijećaju]

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Mislim, gospodine Vanderpuye, da su dve
5 pozicije sasvim jasno iznete u pismenoj formi.

6 Naš stav prošle nedelje bio je da, pošto je gospodin Manning trebalo
7 danas da svedoči, onda smo mi skratili vreme za podnošenje prigovora Odbrane i
8 jasno smo rekli da smatramo da svako ko želi da bilo šta kaže ili da odgovori na
9 Vaš zahtev, da će morati to da uradi do kraja radnog vremena prošlog petka.

10 Dobili smo neke podneske, kao što i sami znate. Mislim da je pozicija
11 sasvim jasna svima nama. I mislim da dalji komentari sa Vaše strane ništa ne bi
12 promenili.

13 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Hvala, predsedavajući. Također je
14 Odbrana podnela zahtev u vezi sa opsegom svedočenja gospodina Manninga. Mi smo
15 odgovorili na to.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, tačno. I na to se odnosi isto.
17 Postojalo je vreme u kom ste morali da na to odgovorite. Mislim da ne moramo da
18 čujemo ništa drugo danas. I usmeno ćemo doneti odluku ovog jutra pre nego što
19 gospodin Manning dođe ovde. To je jedna stvar.

20 A druga, prošlog petka mislim da smo na kraju shvatili da ćete Vi
21 nastaviti da raspravljate između sebe u vezi sa dnevnicima, beležnicama i drugim

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 dokumentima o kojima smo raspravljali prošli put i trebalo je da nam danas
2 ponovo kažete nešto o tome, a i mi o Vama, pošto čujemo kakvi su Vaši stavovi o
3 tome, i jedne i druge strane, da li ste postigli dogovore ili ne. Ako se još
4 uvek ne slažete, onda ćemo mi reći šta će se desiti.

5 Izvolite, gospodine McCloskey.

6 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Mi smo se svi okupili u petak i došli
7 smo do nekih dogovora, ali mislim da smo još uvek u stadijumu diskusije. Mislim
8 da smo, međutim, vrlo blizu postizanja dogovora. Možda ako možemo još malo da
9 raspravimo o tome u toku prve pauze, mislim da ćemo moći da izgladimo sve
10 nesuglasice.

11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, samo izvolite. Hvala Vam.

12 Obavešteni smo i o sledećem zahtevu Odbrane da se utvrdi da li se može
13 prihvatiti svedočenje Deana Manninga. Ovo je tim Odbrane gospodina Popovića
14 podneo 5. novembra, a tim Odbrane Nikolića, tim Odbrane gospodina Beare,
15 gospodina Borovčanina, a zatim je tu bio i odgovor Optužbe koji je podnet 7.
16 decembra /kako je prevedeno/.

17 Mi smo vrlo pažljivo pregledali ove zahteve i glavne odgovore na to, kao
18 i druge podneske koji su zajedno sa tim podneti, koje je podneo tim Odbrane
19 gospodina Popovića i naša odluka je sledeća:

20 Pre svega, mi smo dopustili timu Odbrane gospodina Popovića da pređe
21 granicu broja reči. Sada odlučujemo i da odbacimo zahtev tima Odbrane Popovića
22 time što tvrdimo i potvrđujemo da svedočenje gospodina Deana Manninga ne treba
23 da bude ograničeno kako se traži u tom zahtevu. Posebno, mada i ne isključivo u

24

25

26

27

28

29

30

1 svjetlu količine i složenosti ekshumacija i prateće dokumentacije u ovom
2 predmetu, mi smatramo da svedok koji je mogao da nam pruži jedan komparativni
3 pregled na osnovu znanja koje je stekao u jednom dužem periodu, može da bude od
4 pomoći ovom Sudu.

5 Međutim, također smo odlučili da gospodin Manning ne treba da svedoči u
6 vezi sa bilo kakvim ekspertskim svedočenjem i dokazima, bilo kojim ekspertskim
7 dokazima koji nisu već ponuđeni Sudskom veću.

8 Također želimo da sasvim jasno kažemo da pitanje prihvatljivosti bilo
9 kog dokumenta koji bude ponuđen na usvajanje u toku svedočenja gospodina
10 Manninga, jeste pitanje kojim ćemo se pozabaviti na kraju njegovog svedočenja u
11 skladu sa običajenom praksom u ovom predmetu.

12 I to je odluka u vezi sa ovim zahtevom.

13 Zatim, tu je bila i molba Tužilaštva za dopuštenje da se izmeni lista
14 dokaznih predmeta u skladu s pravilom 65 ter u vezi sa dokaznim predmetima koji
15 se odnose na svedoka broj 2, to je Manning, što je bilo podneto 5. decembra
16 2007. i to kao poverljivo.

17 Gospodin Vanderpuye, iako je to bilo kao poverljivo, mislim da možemo o
18 tome da razgovaramo javno, zar ne?

19 G. VANDERPUYE: [simultani prevod] Možemo, gospodine predsedavajući.

20 Hvala.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

22 Videli smo šta je bio odgovor Odbrane koji je podnet 7. decembra. Zatim
23 je podnet zahtev u ime Draga Nikolića koji se priključio drugim odgovorima tima
24 Odbrane iz tima gospodina Popovića, tima Odbrane gospodina Beare i najzad iz
25 tima Odbrane gospodina Borovčanina.

26 Reč je o zahtevu da se dopusti da se na spisak po pravilu 65 ter doda

27

28

29

30

1 osam novih dokumenata u vezi sa ekshumacijama i sa brojem nestalih ljudi i
2 identifikovanih poginulih iz Srebrenice, 6 dokumenata koji bi poslužili u
3 demonstrativne svrhe, i izveštaji ovog svedoka od ovog 24. augusta 2003. koji je
4 slučajno izostavljen sa prvobitne liste dokaznih predmeta po pravilu 65 ter.

5 Mi se slažemo sa Optužbom da su ovi predloženi dokazni predmeti
6 relevantni kao *prima facie* dokazi. Također, sa izuzetkom izveštaja iz 2003. koji
7 je sastavio gospodin Manning, ovo su dokumenta koja smo primili u poslednja dva
8 meseca i svi ovi dokazni predmeti su obelodanjeni i Odbrani. Tako da smo također
9 zadovoljni u smislu da ti materijali, bar u smislu *prima facie*, ne sadrže
10 informacije koje na bilo koji način menjaju suštinu tvrdnji Optužbe ili suštinu
11 svedočenja gospodina Manninga.

12 Razmatrajući odgovor tima Odbrane gospodina Popovića kome su se
13 priključili i drugi timovi Odbrane, kao što smo naveli, primetili smo da je ceo
14 spisak prigovora se odnosi na težinu koja se može pridati ovim dokaznim
15 predmetima, pre nego na činjenicu da li ih treba dodati na spisak u skladu sa
16 pravilom 65 ter.

17 Međutim, nismo, gospodine McCloskey, sasvim zadovoljni sa načinom na
18 koji se ovo razvijalo i posebno nas brine opsežnost materijala kakav imamo u
19 ovom predmetu. Tako da, iako dozvoljavamo, izlazimo u susret Vašem zahtjevu i
20 odobravamo to, također želimo da izjavimo da smo malo rezervisani. To se odnosi
21 na sve timove Odbrane, čak i one koji nisu na ovu molbu odgovorili, a to se tiče
22 kratkog vremena koje su oni imali na raspolaganju da prođu kroz sav ovaj
23 materijal. Ako bi bilo ko od njih, kada za to dođe vreme, osetio potrebu da
24 ponovo pozovemo gospodina Manninga radi unakrsnog ispitivanja, odnosno dodatnog
25 unakrsnog ispitivanja, želimo jasno da obznamo da takav zahtev, ukoliko

26

27

28

29

30

1 odgovarajući tim Odbrane pokaže da ima dobrih razloga za to, da će to biti
2 odobreno. Inače, ovom zahtevu se izlazi u susret i odobrava se.

3 Također želim jasno da kažem svima da, uz ovu rezervu koju sam pomenuo,
4 ona se prvenstveno odnosi na 15 dokaznih predmeta koji se pominju u zahtevu.

5 Dakle, time su rešena dva zahteva i odgovori na njih koji se odnose na
6 svedočenje gospodina Manninga. Pre nego što na to pređemo, da li ima nekih
7 drugih preliminarnih pitanja koja želite da pokrenete?

8 Izvolite, gospodine Meek.

9 G. MEEK: [simultani prevod] Hvala, časni Sude, gospodine predsedavajući.
10 Samo da razjasnimo nešto ako može.

11 Izgleda da je časni Sud odlučio da gospodin Manning neće svedočiti u
12 vezi sa ekspertskim dokazima koji nisu već predloženi Sudskom veću. Međutim, onda
13 ste odobrili...

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ali nisam rekao "već", koji nisu
15 predloženi Sudskom veću. Dakle, ima nečega što će nam biti predloženo sledeće
16 nedelje preko drugog svedoka.

17 G. MEEK: [simultani prevod] Onda je jedna rezerva da dokumenti koje ste Vi
18 upravo odobrili, odobrili ste njihovo uvrščivanje u spis, kao na primer jedan
19 izveštaj "Nestali iz Srebrenice", koji je uradio ICMP. Taj dokaz nije predložen
20 ovom Sudskom veću, niti verujem da je bilo eksperata koje smo pozvali da

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 razgovaraju o ovim pitanjima.

2 Tako da je moje pitanje jednostavno: kako može ovaj dokument da bude
3 usvojen preko Manninga, ukoliko ga Sudsko veće nije dobilo?

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ukoliko Optužba želi da to bude
5 uvršteno, onda Vi to unesite u zapisnik. Prosto ustanite i pokrenite to pitanje
6 u pravom trenutku, a onda ćemo se time baviti tada. Ne bih želeo da sada baš
7 moram time da se bavim.

8 [Sudije vijećaju]

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ono što smo odlučili je da nismo
10 uvrstili u spis ni jedan dokument. Samo smo uključili spisak koji nam je
11 gospodin McCloskey naveo u listu u skladu s pravilom 65 ter. A da li će ovi
12 dokumenti biti uvršteni ili ne, kako će oni biti upotrebljeni, to je sasvim
13 drugo pitanje.

14 Da, gospodine McCloskey, izvolite.

15 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Da, gospodine predsedavajući.

16 Ovaj pomenuti dokument je ustvari jedna ažurirana verzija naše prvobitne
17 liste u skladu sa pravilom 65 ter, ali koliko sam ja shvatio gospodin Manning
18 neće da se bavi konkretno sa svim tim. Ovo je dokument koji su naši ljudi koji
19 se bave demografijom sastavili, tako da smo već o tome sve čuli. Ovo je samo
20 ažurirana verzija. Mislim da zaista tu ne postoji nikakav problem.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro. To smo i mi ustvari mislili. Ono
22 što smo odlučili, to je da se ovi dokumenti uključe na spisak po pravilu 65 ter,
23 a šta će biti sa njima kasnije, to je sasvim drugo pitanje. Ako ima prigovora
24 koji se odnose na to da li se oni mogu uvrstiti, onda ćemo se baviti sa time
25 kada dođemo do toga.

26

27

28

29

30

1 Izvolite.

2 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Izvinjavam se. Mi smo također podneli
3 zahtev za dozvolu da Sudsko veće dozvoli prisustvo našeg vojnog eksperta.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, da, da. Tako je.

5 Izvolite, gospodine McCloskey. Ima dva tima Odbrane, gospodina Popovića
6 i gospodina Nikolića, koji bi želeli da njihov vojni ekspert bude prisutan u
7 vreme svedočenja Richarda Butlera.

8 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Nemam prigovora.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Nema prigovora, dobro. Onda se zahtevi
10 timova Odbrane gospodina Nikolića i gospodina Popovića odobravaju.

11 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Hvala.

12 [Sudije vijećaju]

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Hvala.

14 Još nešto? Izvolite, gospodine Živanoviću.

15 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Ne, časni Sude.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Lazarević.

17 G. LAZAREVIĆ: [simultani prevod] Pa, časni Sude, možda smo mogli ovo i
18 na drugi način, ali možda je jednostavnije da to učinimo usmeno. Mi bismo
19 također voleli, kao Odbrana gospodina Borovčanina, da naš svedok ekspert bude
20 prisutan u vreme svedočenja gospodina Butlera, tako da je možda ovo dobra
21 prilika da se o tome odluči.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospodine McCloskey.

2 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Sjedinjene Države bi želele da imaju
3 svedoka /prevod engleskog transkripta: "advokata"/ koji će biti prisutan u vreme
4 svedočenja gospodina Butlera. Možda to sve možemo da uradimo usmeno i da time
5 uštedimo malo papira.

6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Možda ćemo doći do svega ovoga nešto
7 kasnije, ali ideja da svaki tim Odbrane ima svog vojnog eksperta u vezi sa nekim
8 konkretnim pitanjem- Ukoliko je to malo preterano, mi ćemo intervenisati. Mislim
9 da će biti potrebno da ipak pismeno podnesete, jer želimo da znamo zašto
10 američka Vlada, Vlada Sjedinjenih Država želi da ovde bude advokat. Meni to nije
11 sasvim jasno.

12 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Da, gospodine predsedavajući. Oni su to
13 uvek radili. Mi ćemo to objasniti. Hvala.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, ali ideja je da počnemo da
15 razmišljamo o tome kako da se sve nekako sažme i uskladi. Mislim da nema
16 prigovora na zahtev tima Odbrane gospodina Borovčanina, zar ne?

17 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Ne.

18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dakle, to se također odobrava. Ali mi
19 ne znamo ime. Mislim da je svejedno potrebno da nam nešto podnesete u pismenoj
20 formi, makar samo zbog sekretara. To molim tim Odbrane gospodina Borovčanina, a

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 možda čak možete i da sednete za okrugli sto, vi svi koji biste želeli da dodate
2 neku ekspertizu, da vidite da li možete da dovedete jednog eksperta u vezi sa
3 tim temama koji će biti zajednički ekspert za sve vas.

4 [Sudije vijećaju]

5 [Svjedok ulazi u sudnicu]

6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro jutro, gospodine Manning.

7 SVJEDOK: [simultani prevod] Dobro jutro, časni Sude.

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] I dobro došli.

9 SVJEDOK: [simultani prevod] Hvala Vam.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Nadam se da ste se oporavili od dugog
11 putovanja.

12 SVJEDOK: [simultani prevod] Da, jesam.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro. Mislim da ćete svedočiti
14 prilično dugo. Pre nego što započnete svoje svedočenje bit će, kao što znate,
15 potrebno da date svečanu izjavu da ćete svedočiti istinito. Molim Vas,
16 pročitajte to.

17 SVJEDOK: [simultani prevod] Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu,
18 celu istinu i ništa osim istine.

19 SVJEDOK: DEAN MANNING [simultani prevod]

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Najlepše Vam zahvaljujem, gospodine
21 Manning. Molim Vas, izvolite, sedite udobno.

22 SVJEDOK: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

23 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođa Šoljan će, koliko sam shvatio,
24 prva ispitivati u ime Tužilaštva. Zatim će nastaviti različiti timovi Odbrane sa

25

26

27

28

29

30

1 unakrsnim ispitivanjem.

2 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Hvala, časni Sude. Dobro jutro.

3 Pre nego što počnem samo želim da Vam kažem da ćemo prvenstveno
4 koristiti sistem *Sanction* za naše dokazne predmete, zbog toga što su fotografije
5 veoma velike i dugo vremena bi trebalo da ih prikažemo u elektronskom sistemu
6 sudnice.

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu.

8 Ispituje gđa Šoljan: [simultani prevod]

9 P: Dobro jutro.

10 O: Dobro jutro, gospođo Šoljan.

11 P: Možete li, molim Vas, da navedete puno ime radi zapisnika.

12 O: Moje ime je Dean Paul Manning.

13 P: A šta je Vaše trenutno zanimanje?

14 O: Trenutno sam pripadnik australijske Federalne policije sa sedištem u
15 Kanberi u Australiji. Zaposlen sam u Federalnoj policiji na koledžu za obuku.

16 P: Koliko dugo ste tamo radili?

17 O: Bio sam pripadnik federalne policije od 1993. i poslednjih 18 meseci
18 proveo sam u policijskom koledžu, pošto sam se vratio u Australiju.

19 P: Možete li ukratko da nam opišete Vaše dužnosti u Vašem trenutnom
20 poslu?

21 O: Ja sam neko ko radi u jednom programu koji se zove "Upravljanje
22 ozbiljnim zločinima", teškim zločinima. To je jedan program koji se sprovodi u
23 Australiji koji se bavi onima koji su zaduženi za teški kriminal u Australiji, a
24 i u međunarodnoj sferi. Ovaj program smatra se elitnim programom obuke za

25

26

27

28

29

30

1 australijske zvaničnike koji se bave teškim zločinima, a ja sam zadužen za
2 sprovođenje ovog programa, za procenjivanje rada učesnika i za istraživanja
3 vezano za pitanja.

4 P: A gde ste radili pre toga?

5 O: Pre nego što sam nastavio da radim za Federalnu policiju Australije,
6 radio sam za Međunarodni istražni komitet u vezi sa programom "Hrana za sve"
7 koji ima sedište u New Yorku. Pre toga bio sam u istražnom timu, bio sam vođa
8 istražnog tima, ovde u Tribunalu i bavio sam se istragom hrvatskih zločina i u
9 predmetu protiv gospodina Miloševića.

10 P: Kada ste počeli da radite za MKSJ?

11 O: Počeo sam da radim za MKSJ augusta 1998. Odmah imao neka zaduženja
12 vezano za istragu u Srebrenici i bio sam u ovom timu četiri godine.

13 P: Šta su bile glavne obaveze i zaduženja kada ste tamo radili?

14 O: Pa, konkretno, to su bile uopštene dužnosti vezane za istragu u vezi
15 sa timskom istragom, ali sam također bio koordinator programa ekshumacija. Imali
16 smo veoma veliki program, kada je reč o ekshumaciji jednog niza masovnih
17 grobnica u Bosni, i ja sam bio član tima koji je bio zadužen za ove ekshumacije
18 i koji je trebao da rezultat ekshumacija integriše u istražni rad ovog tima.

19 P: Možete li da nam objasnite sa malo više pojedinosti, kakav tip
20 zaduženja ste imali kada ste kooridinisali sve ovo? Šta je to sve uključivalo?

21 O: Pa, mi smo nadgledali ekshumacije koje je obavljao tim Tribunalala. Mi
22 smo nadgledali njihov rad na terenu. Svaka ekshumacija masovne grobnice

23
24
25
26
27
28
29
30

1 odvijala se u prisustvu nekog koordinatora. To sam obično bio ja. Ja sam
2 koordinisao druge ljude koji su bili tu prisutni. Pregledao sam izveštaj koji su
3 oni pravili u vezi sa ovim ekshumacijama.

4 Također sam išao u mrtvačnicu veoma redovno. Razmatrao sam i pregledao
5 onaj posao koji je tamo obavljan. Zatim sam gledao artefakte i izveštaje koji su
6 donošeni u mrtvačnicu. I također sam bio odgovoran za to da neke materijale
7 donesem u Hag.

8 Također sam bio uključen u rad sa ekspertima koji su pravili ove
9 izveštaje u vezi sa ekshumacijama, i na kraju sam im pomagao da pripreme svoje
10 izveštaje, da dođu na teren, i na kraju da svedoče i da predoče nešto od tog
11 dokaznog materijala pred Tribunalom.

12 P: Kada kažete da ste pomagali ekspertima da se pripreme, da pripreme
13 svoj izveštaj, možete li da nam objasnite šta ste pod tim podrazumevali?

14 O: Bilo je više prilika kada sam zajedno sa ekspertima išao na teren,
15 posećivao sa njima razne lokacije masovnih grobnica ili smo zajedno
16 prisustvovali ekshumacijama masovnih grobnica, ali sam im također davao neke
17 informacije i podatke koji su bili dostupni u Tribunalu ili u mrtvačnicama na
18 terenu. Ja sam imao pregled svih informacija i imao sam svu dokumentaciju.

19 Ove ekshumacije trajale su od 1996. do 2001., tako da sam imao opšti
20 pregled informacija koje su dostupne, svih lokacija, mesta i svih grobnica, i
21 svih relevantnih informacija iz ranijih izveštaja.

22 P: Šta su bili glavni ciljevi ovog programa ekshumacija?

23 O: Glavni ciljevi bili su da se lociraju masovne grobnice, da se
24 otkopaju grobnice, da se identifikuje da li su ove grobnice u vezi sa
25 Srebrenicom, koliko je leševa tamo sahranjeno. Zatim, kroz usklađeni proces u
26
27
28
29
30

1 mrtvačnici, da se pokuša da se identifikuju pojedinci, da se utvrdi uzrok smrti,
2 povrede, pol ovih pojedinaca, i bilo koje druge informacije koje smo mogli da
3 dobijemo na osnovu istrage ili koje bi mogle istragu da povedu u određenom
4 pravcu.

5 P: Da li možete da nam kažete koliko je ekshumacija MKSJ obavio?

6 O: Pa, sve primarne masovne grobnice - mogu uskoro da i objasnim taj
7 termin - bilo ih je 14 masovnih grobnica, sve ih je otkopao MKSJ. Bilo je još 22
8 sekundarne masovne grobnice koje je ekshumirao MKSJ, a ostale masovne grobnice
9 prepuštene su bosanskoj Komisiji za nestala lica 2001. godine.

10 P: Na koliko ste ekshumacija lično bili prisutni?

11 O: Mislim da u ovom trenutku mogu da kažem 11. Bio sam prisutan na
12 početku otkopavanja barem osam masovnih grobnica, ali sam također posetio druga
13 mesta gde su vršene ekshumacije u smislu *ad hoc* poseta, tako da sam bio itekako
14 uključen u barem 11 ekshumacija.

15 P: Ako govorimo uopšteno o procesu ekshumacija u kojima ste učestvovali,
16 šta nam možete reći o tome?

17 Koje je osoblje bilo prisutno prilikom jedne tipične ekshumacije?

18 O: Tim za ekshumaciju sastojao se uglavnom od stručnjaka iz različitih
19 oblasti. Na čelu je bio naš glavni arheolog, ponekad i antropolog. U timu su
20 bili antropolozi, arheolozi i drugi stručnjaci, uključujući i ljude koji su
21 mogli da naprave mapu masovne grobnice.

22 Tu su također bili ili bivši ili tada još uvek aktivni oficiri policije

23

24

25

26

27

28

29

30

1 koji su bili zaduženi za čuvanje dokaznog materijala, zatim zvanični fotograf
2 koji je fotografisao i snimao ceo proces na video traku, kao i još nekog
3 pomoćnog osoblja, uključujući vozače, operatere i tehničare, vozače rovokopača i
4 kamiona.

5 P: Kada ste bili na terenu, šta je bila vaša uloga u toku ekshumacija?

6 O: Pa, na početku, puno informacija koje su bile u vezi sa lociranjem
7 ovih masovnih grobnica došlo nam je do ruku na osnovu fotografija snimljenih iz
8 vazduha koje su meni bile dostupne. Ja bih se onda sastao sa timom za
9 ekshumaciju i onda bismo pokušali da identifikujemo, da utvrdimo to mesto gde se
10 grobnica nalazi. Kada bismo jednom utvrdili tu opštu oblast gde se grobnica
11 nalazi, onda bi ta oblast bila razminirana i obezbeđena.

12 Naravno, iskopan bi bio rov kroz grobnicu, odnosno kroz površinu; zemlja
13 sa površine bila bi skinuta kako bi se utvrdile konture groba; zatim bi leševi,
14 bez razlike, ostali u zemlji i to bi se videlo, tako da bi bilo sasvim očigledno
15 gde se grobnica nalazi. A onda bi taj sistematski proces uklanjanja zemlje i
16 identifikacije i otkrivanja leševa bio nastavljen.

17 Leševi bi bili identifikovani putem jedinstvenog broja, kao i svi drugi
18 artefakti koji su pronađeni u grobnici. Ovo bi obavljali kriminalistički
19 tehničari, i dokazni materijal bio bi obezbeđen. Na kraju bi leševi bili preneti
20 u mrtvačnicu u Visokom.

21 Kada je glavni arheolog bio siguran da je grobnica iskopana do dna i da
22 nema drugih delova tela ili artefakata, onda bi grobnica bila ponovo zakopana i
23 sve bi bilo vraćeno u prvobitno stanje.

24 P: Kakav je protokol bio sproveden u vreme ovih ekshumacija?

25

26

27

28

29

30

1 O: Časni Sude, taj protokol je utvrđen, utvrdio bi ga uobičajeno glavni
2 arheolog. Oni su se menjali, ali postojala su i pisana pravila. To je uobičajeno
3 bilo uključeno u izveštaj vezan za ekshumaciju i to je bila procedura koja je
4 bila poznata timu i istražiteljima. Jedan sličan protokol utvrđen je i u
5 mrtvačnici.

6 P: Možete li ukratko da nam ilustrujete kakav je bio protokol za
7 rukovanje sa posmrtnim ostacima?

8 O: Časni Sude, taj protokol pokrivao je svaki korak u istrazi i način na
9 koji će dokazni materijal biti tretiran, uključujući to kako će se postupati sa
10 telima. Ovi protokoli malo su se razlikovali od jedne do druge godine, ali bi
11 tamo pisalo da ukoliko se neko telo identifikuje u grobnici, kako to treba
12 učiniti, trebalo je otkriti i otkopati što je veći mogući deo tog leša.
13 Fotografije bi bile snimljene. Zatim bi se razne stvari na osnovu kojih je
14 identifikacija bila moguća uzele na osnovu ovog tela. Uglavnom se mislilo na
15 lobanju i još neke delove.

16 Ukoliko se telo nalazilo celo na jednoj lokaciji i ovdje nije bilo
17 blokirano nekim drugim tijelima, onda bi bilo izvađeno iz grobnice. Zatim bi mu
18 bio dodeljen jedinstven broj. Bilo bi stavljeno u vreću za leševe. Normalno,
19 sâmo telo i ona površina ispod njega bilo bi istraženo metalnim detektorom da se
20 identifikuje ima li metaka ili čaura. I pojedivosti ovih procesa bile su
21 zabeležene u beležnicu i fotografisane.

22 Zatim je telo bilo stavljeno u mrtvačnicu na led i tamo je protokol
23
24
25
26
27
28
29
30

1 objašnjavao kako dalje treba da se tretira telo. Beležilo se kakvo je stanje
2 tela, fotografisano je, ispitivana je odeća i artefakti. Također ekspert za
3 sudsku medicinu ili patolog ispitivao je i pregledao ovo telo.

4 P: A da li je bilo dokaznog materijala koji je uziman sa određenih
5 leševa iz masovnih grobnica?

6 O: To je tačno. Fizički artefakti koji su pronađeni na nekom telu ili u
7 grobnici dobivali su također jedinstveni broj, fotografisani su, ubeležavani su
8 i predavani su kriminalističkom tehničaru koji je bio tu na licu mjesta. I
9 zajedno sa leševima, artefakti i filmovi smatrani su dokaznim materijalom u toku
10 procesa čuvanja koji je tog trenutka počinjao. Svaki od ovih predmeta,
11 uključujući i same leševe, morao je da netko potpiše, da se netko od njih
12 predaje i zatim prenosi /kako je prevedeno/.

13 P: Pomenuli ste ranije da su se ti protokoli malo razlikovali tokom
14 vremena. Zašto je to bilo tako?

15 O: Pa, kako se ovaj proces nastavljao, iznalazili smo bolje načine da to
16 uradimo, efikasnije načine, ili možda zbog toga što su neke tehnike bile
17 usavršene. Zbog toga bi bile unošene manje izmene. Ukoliko bismo utvrdili neke
18 probleme, također bismo to pokušali da ispravimo kroz ove protokole.

19 Također je slučaj bio takav da je bilo barem tri glavna arheologa koji
20 su bili uključeni u to, a oni su imali malo različitu proceduru koju bi
21 primenjivali. U suštini to je bilo isto, i bilo je zasnovano na nekim opšte
22 prihvaćenim standardima ekshumacije i ispitivanja grobnica.

23 P: Da li ste ikad učestvovali u pisanju nekog od ovih protokola?

24 O: Jesam, i ovi protokoli su nešto što smo uvek razmatrali ja i glavni
25 arheolog. U jednom slučaju profesor Richard Wright počeo je da radi za Tribunal.

26

27

28

29

30

1 Ja sam s njim razgovarao o jednoj promeni u protokolu. Ukratko, ranije tela i
2 artefakti dobijali su odvojene brojeve, odnosno, postojao je niz brojeva za
3 artefakte i poseban niz brojeva za tela i delove tela. Ja sam smatrao da bi to
4 moglo da izazove određenu zbrku.

5 Tako da sam posle rasprave sa profesorom Wrightom postigao da on
6 prihvati da bi od tada nadalje trebalo da postoji samo jedan niz brojeva. Dakle,
7 ukoliko bismo prvo izvadili telo iz groba, to je bio broj 1. Ako bi neki
8 artefakt koji bi pomogao identifikaciji, ako i nije direktno na ovom lešu,
9 sledeći bio iskopan, on bi dobio broj 2. To je bila mala promena, ali je
10 doprinela efikasnosti ovog sistema i takve vrste promena povremeno su unošene.

11 O: Što se tiče izbora dokaza, kakav je bio proces vezan za dokaze iz
12 grobnice, i koji je bio sledeći korak?

13 P: U skladu sa protokolima, ustvari, sve što bi se našlo u grobnici, to
14 bi bilo ispitano od strane glavnog arheologa. Ukoliko se radilo o stvarima kao
15 što su čaure, zatim drugi artefakti koje je trebalo prikupiti, to bi se
16 identifikovalo i automatski bi se sakupilo. Zatim, osim toga, također bi se
17 opisalo gde su nađeni ti predmeti. Recimo, čak i ako su to bile bezvezne stvari
18 ili recimo delovi automobila ili bilo kakvo đubre, i onda bi se to također
19 tretiralo kao dokaz i time bi se bavio viši kriminolog. A također i to je
20 kasnije postalo važno.

21 U jednoj konkretnoj grobnici također je bilo važno utvrditi o kojoj
22 vrsti kamenja se radi kako bi to onda moglo da se poveže sa jednom drugom

23
24
25
26
27
28
29
30

1 grobnicom. I na taj način, ustvari kamenje iz jedne grobnice, to su ustvari bili
2 važni artefakti koji su nađeni u drugoj grobnici, budući da je slično kamenje
3 pronađeno u toj jednoj drugoj grobnici, i onda je to dovelo do određene veze. U
4 svakom slučaju, smatralo se da artefakti kao što su kamenje su također veoma
5 važni.

6 I onda bi, kada bi se to sve prikupilo, to bi se fotografisalo, zatim
7 obeležilo bi se kao dokazni predmet, prebacilo bi se u mrtvačnicu i to bi se sve
8 potpisalo, obezbedilo i ispitalo.

9 P: Da li su ti artifakti držani u mrtvačnicama? Šta se dešavalo s njima
10 kada bi oni stigli u mrtvačnicu?

11 O: Časni Sude, veoma je teško ispitati sve te artefakte detaljno /kako
12 je prevedeno/. I također, njih je trebalo također obezbediti. Izvršila bi se
13 istraga u mrtvačnici, a zatim bi se ti artifakti očistili, fotografisali, uneli
14 bi se svi detalji u vezi sa njima i onda bi se uskladištili.

15 I uobičajen proces je bio da tokom te godine ili pri kraju godine ja
16 pregledam sve te artefakte, fizički ih pregledam, zatim pregledam fotografije i
17 svu onu dokumentaciju i da napravim izbor onoga što treba doneti u Hag.

18 Uopšteno, radilo se o povezima za oči i vezovima za... također onim
19 artifaktima koji su korišćeni za vezivanje i također i čaure. Dakle, također smo
20 i smatrali da neki lični predmeti su također važni, kao na primer što su
21 plastični češljevi ili, recimo, upaljači. Ali, ti predmeti nisu svi prebačeni u
22 Hag. Također odeća nije prebačena.

23 Iako je jedan veliki broj identifikacionih dokumenata vraćen u Hag, mi
24 smo smatrali da sve to treba da ostane u Bosni i da se to preda bosanskim
25 vlastima kako bi im to pomoglo u procesu identifikacije. Tako da sam ja imao

26

27

28

29

30

1 jedan uzorak tih identifikacionih dokumenata, ali mogao sam također da se
2 oslonim i na fotografije i na drugu dokumentaciju.

3 A u svakom slučaju, konsultovao sam se sa timom da li bi neki predmeti
4 mogli da budu od potencijalne koristi za nas i da li ih treba prebaciti, da li
5 ja lično da ih prebacim ili da se dostave na siguran način Sudu.

6 P: Da li ste ikada Vi učestvovali u skupljanju bilo kakvih podataka,
7 odnosno, posmrtnih ostataka sa površine grobnica?

8 O: Ne. Iako u nekoliko prilika tokom procesa ekshumacija pronađeni su
9 posmrtni ostatci na samoj površini. Dakle, bilo je toga što je to povezivalo sa
10 masovnom grobnicom.

11 P: Koliko dugo je Međunarodni sud bio...

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li ste svi čuli šta je prevodilac
13 rekao?

14 SVJEDOK: [simultani prevod] Izvinjavam se.

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Da, ja sam lično učestvovao u tom procesu. Ja sam bio odgovoran za nacrt
2 memoranduma o sporazumu, i detaljno sam razgovarao sa vlastima u Bosni, kao i sa
3 rukovodstvom Međunarodnog krivičnog suda u vezi sa tim kako ćemo baviti se
4 uopšte tim grobnicama.

5 A u to vreme smo također bili formirali jedan mali tim sa Suda kako bi
6 nadgledao ekshumacije koje su vršili Bosanci. Ja sam bio odgovoran za
7 organizovanje tog tima, i da im se pruži podrška na terenu.

8 P: Da li znate koliko grobnica je ustvari, na neki način, predato
9 bosanskim vlastima?

10 O: Mislim da se radilo otprilike oko 20-tak grobnica. Radilo se o svim
11 poznatim sekundarnim grobnicama koje su nama tada bile poznate u tom trenutku.

12 P: Nakon predaje tih grobnica, da li ste Vi ikada nadzirali proces
13 ekshumacija koje su vršile bosanske vlasti?

14 O: Da. Mi smo imali tim za nadzor, tim Suda. Ja sam redovno ih obilazio,
15 a također sam nekoliko sedmica bio prisutan ekshumacijama na lokaciji Ravnica 2.
16 Tu ekshumaciju je vodila bosanska komisija, a nadzor je bio sa Suda. Također sam
17 nekoliko dana bio prisutan ekshumaciji, mislim da se radilo o lokaciji Čančari
18 11, a također dok sam bio u Bosni, posetio sam i one druge ekshumacije koje su
19 bile u toku.

20 P: Na osnovu Vaših opservacija, da li ste smatrali da je mandat, odnosno
21 proces bosanske Komisije za nestala lica, bio sličan i da su koristili isti
22 proces kao i proces koji je koristio Međunarodni krivični sud?

23 O: Pa, proces je uglavnom bio isti, budući da bi bosanska komisija
24 također imala tim arheologa i antropologa i oni su počinjali ekshumaciju.

25

26

27

28

29

30

1 Međutim, razlika je bila to što je tim Međunarodnog krivičnog suda, ustvari
2 sprovodio jedan forenzički proces kako bi se skupili dokazi za suđenje, dakle,
3 kao dokaz na suđenju. To je bio fokus, primarni fokus, skupljanja dokaza s naše
4 strane.

5 Međutim, bosanska komisija je uglavnom bila fokusirana na tome da se
6 otkriju tela i također oni su pokušali da prikupe sve dokaze. Međutim, njihov
7 osnovni cilj je bio da se pronađu tela, da se ispituju, da se identifikuju i da
8 se posmrtni ostaci vrate porodicama.

9 P: Koliko je Vama poznato, da li su nedavno otkrivene još neke grobnice?

10 O: Da. Poznato mi je da je bosanska Komisija za nestala lica
11 identifikovala još neke dodatne grobnice. Ja sam o tim grobnicama razgovarao kad
12 sam bio na misiji u Bosni 2005. godine. Osim toga, također sam 2005. godine
13 lično i posetio neke od tih lokacija, a od tada pa do danas sam također
14 pregledao i dokumentaciju i fotografije koje je sačinila bosanska komisija za
15 nestala lica, vezano za ove nove grobnice. Mislim da se radi o pet do šest
16 grobnica.

17 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da se sada u sistemu elektronske
18 sudnice prikaže dokazni predmet E3038 /u engleskom transkriptu: "P03008"/. Molim
19 da se sada prikaže sledeća strana.

20 P: Gospodine Manning, da li ste ranije videli ovu fotografiju?

21 O: Da.

22 P: Molim Vas da nam opišete o čemu se radi?

23 O: Po mom mišljenju, radi se o fotografiji masovne grobnice. Vrlo je
24 jasno da u sredini fotografije ono što se vidi su tela, ljudska tela, a da ono
25 sa strane su ustvari ivice grobnice. Dakle, to je veoma slično onim masovnim
26

27

28

29

30

1 grobnicama koje sam video.

2 P: Da li Vam je poznato odakle potiče ova fotografija, odnosno, od koga
3 je dobijena?

4 O: Fotografija je dobijena od bosanske Komisije za nestala lica.

5 P: A Vi niste lično bili na toj lokaciji?

6 O: Ne. Nisam bio lično na ovoj lokaciji, ali kao što sam rekao...

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Meek, izvolite.

8 PREVODILAC: Mikrofon molim.

9 G. MEEK: [simultani prevod] Hvala, gospodine predsjedavajući. Ja ulažem
10 prigovor na ovo, budući da je očigledno da se radi o nečemu o čemu se nismo
11 bavili u ovoj sudnici ni pre, a niti ćemo se time baviti kasnije. Osim toga,
12 ovaj svedok ne zna tačno gde je lokacija ove grobnice. On je možda to video,
13 možda video fotografiju toga nakon što je prestao da radi za Tužilaštvo ovog
14 Suda, ali u svakom slučaju ovo je prvi primer gde se izlazi iz okvira Vaše
15 odluke o ispitivanju.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođo Šoljan, koji je Vaš odgovor?

17 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ove fotografije se pokazuju Deanu
18 Manningu ne radi utvrđivanja istine, već samo da se pokaže da ih je on
19 pregledao.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Meek?

21 G. MEEK: [simultani prevod] Ali u njenom pitanju, to što ona kaže da ih
22 ne pokazuje radi istine, ona ih ipak pokazuje upravo iz tog razloga. Iako ste Vi

23

24

25

26

27

28

29

30

1 profesionalne sudije /sic/.

2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pa, do ovog trenutka ste bili na pravom
3 putu, ali ne biste trebali da izjavljujete ovakve stvari.

4 Gospodine Živanović, izvinjavam se, nisam Vas vidio.

5 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Hteo sam samo da kažem da se od svedoka
6 tražilo da dâ svoje mišljenje o ovoj fotografiji. Evo, ovde na strani 24 -
7 izvinjavam se - red 20. Tu se od njega traži da dâ svoje mišljenje, da dâ svoje
8 mišljenje o ovoj fotografiji. I on daje svoje mišljenje o tome. Dakle, on govori
9 ono što on misli da ova fotografija predstavlja.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospodine Živanović.

11 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Pre nego što nastavite, da li možete da
12 ponovite dokazni broj.

13 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Da. Dokazni broj je P003008 /u engleskom
14 transkriptu: "P03008"/. Radi se o drugoj strani dokaznog predmeta, dakle, X020-
15 3642.

16 [Sudije vijećaju]

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Počnimo od kraja i onoga što je rekao
18 gospodin Meek.

19 Gospodine Meek, mi se nadamo da nikada nećemo čuti ovako nešto, da ako
20 se pokazuju ovakve fotografije, da je ustvari svrha tih fotografija da se nekako
21 podstakne Veće. Da li Vi uopšte znate koliko mrtvih ljudi smo mi i moje kolege
22 videli u životu i također lično ja kolikim obdukcijama sam prisustvovao? Dakle,
23 to je broj 1.

24

25

26

27

28

29

30

1 Osim toga, gospodin Manning je već rekao da je on bio na licu mesta.
2 Dakle, da je bio prisutan dok su se masovne grobnice i druge grobnice
3 ekshumirale. Vi imate puno pravo da ga uputite na to, ali mislim da nije
4 potrebno da koristite fotografije nekih masovnih grobnica koje on nije posetio,
5 da mu to nudite kao osnovu za njegovo svedočenje. Jer, naravno, on ne može ništa
6 da o tome svedoči, osim da kaže ono što vidi.

7 Dakle, molim Vas da pređete na sledeće pitanje, naravno, i da mu
8 pokažete nešto sa čim je on upoznat.

9 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Hvala.

10 P: Gospodine Manning, da li su Vam poznati bilo kakvi ostaci koji su
11 pronađeni nedavno?

12 O: Ja sam svestan podataka od bosanske komisije...

13 G. MEEK: [simultani prevod] Ja moram da zaustavim ovo svedočenje. Radi
14 se o istom prigovoru. On je dakle upoznat sa tim da je bosanska komisija došla
15 do određenih zaključaka, a to nikada nije predočeno pred ovaj Sud, a tvrdim da
16 neće ni biti kad pogledamo spisak svedoka Tužilaštva.

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala, gospodine Meek. Gospođo Soljan?

18 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ovo je deo njegovog svedočenja. Ja jedino
19 ustvari rezimiram ono što je on već pregledao.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] A već ga se pitalo da li je on video
21 bilo kakve površinske ostatke.

22 G. MEEK: [simultani prevod] Da, njega se pitalo o površinskim ostacima.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 Međutim, on je rekao da nije imao nikakve veze sa tim. Dakle, to je bio jedan
2 odgovor sa negacijom, odnosno, da on nije učestvovao u prikupljanju površinskih
3 ostataka.

4 I, iako verovatno postoji veliki korpus takvih dokaza, to je razlog
5 zašto mi smatramo da ste Vi ispravno odlučili da bilo šta što dolazi od komisije
6 za nestala lica je ustvari nešto novo.

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Gospođo Šoljan, da li Vi imate
8 neke komentare?

9 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ne, ja sam shvatila Vašu odluku da se ona
10 odnosila samo na veštake. Dakle, da se nije odnosila i na ICMP, budući da se tu
11 ne radi o veštacima.

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pa trebalo je da se odnosi i na ICMP.

13 [Sudije vijećaju]

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Kako bi sve bilo jasno, ona naša
15 zabrinutost, kada smo i doneli odluku, se odnosila na to da se ovaj svedok ne
16 koristi kako bi se u spis uvodile ekspertize drugih, a koje još uvek nisu
17 uvedene, niti će biti uvedene.

18 E sada, pitanje gospođe Šoljan gospodinu Manningu, uopšte nije stručnog
19 karaktera. Pitanje je bilo veoma jednostavno. Odnosi se na činjenicu, dakle:
20 "Gospodine Manning, da li Vam je poznato da su površinski ostaci pronađeni
21 nedavno?" Dakle, ili mu je poznato, ili mu nije poznato. Onda je on rekao da mu

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 je poznato, i onda je krenuo da objašnjava, pretpostavljam, kako je uopšte
2 saznao za to. Trebalo bi mu dozvoliti da nastavi, a ukoliko bude u međuvremenu
3 drugih prigovora, onda ćemo se njima pozabaviti na prikladan način.

4 Gospođo Šoljan, izvolite. Ustvari, možda bi bilo dobro da ponovite
5 pitanje koje sam ustvari ja ponovio. Ali evo, gospodine Manning, možete da
6 nastavite gde ste stali.

7 SVJEDOK: [simultani prevod] Hvala.

8 Dakle, poznato mi je da postoji zbirka površinskih ostataka. A također,
9 konkretno ispitivajući podatke Međunarodne komisije za nestala lica...

10 G. MEEK: /nedostaje simultani prevod/

11 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Meek, sedite i dozvolite
12 svedoku da završi. Još uvek nismo došli do veštačenja.

13 Izvolite, gospodine Manning.

14 SVJEDOK: [simultani prevod] Ja sam, konkretno, pregledao, odnosno
15 zatražio da pregledam, tu zbirku površinskih ostataka sa bosanskom komisijom za
16 nestala lica i sa međunarodnom komisijom. Ja sam se sastao sa gospodinom Muratom
17 Uhićem u Tuzli, i mi smo prošli zajedno kroz njegovu dokumentaciju, kroz razne
18 mape. Zatim, također smo pogledali i lokacije koje su identifikovane, dakle tamo
19 gde su pronađeni ti ostaci, odakle su sakupljeni. Također mi je on dao sve
20 vezano za obeležavanje tih kolekcija, dakle sve oznake.

21 Također sam pregledao svu dokumentaciju u Kantonalnom sudu u Tuzli,
22 vezano dakle za tu zbirku površinskih ostataka; također i način na koji su

23

24

25

26

27

28

29

30

1 obeležena mesta, uključujući i neke fotografije. Također sam prisustvovao,
2 odnosno i bio, na nekim područjima masovnih grobnica koje je identifikovala
3 bosanska komisija.

4 Znači, područje sa koga su se skupljali ostaci ustvari je jedno veliko
5 područje. Ja sam bilo na raznim mjestima za koja sam smatrao da nisu obezbeđena.
6 Također sam pogledao određena područja gde sam, ustvari, ih savetovao da bi
7 odatle trebalo pokupiti površinske ostatke. I kao što sam rekao, Međunarodna
8 komisija za nestala lica ima određene oznake na osnovu kojih sam ja mogao da
9 prepoznam tu kolekciju površinskih ostataka.

10 G. MEEK: [simultani prevod] Ranije je postojao komentar da Međunarodna
11 komisija za nestala lica ustvari nije veštak. Međutim, radi se o organizaciji
12 koja se sastoji od mnogih veštaka - samo evo da spomenem, imaju patologa. Sad,
13 sve ove informacije za koje ste Vi rekli da nisu prihvatljive jer su nove, i
14 koje nikada nisu bile predočene ovde u sudnici, niti će biti, sve su to ustvari
15 veštaci, patolozi, forenzičari, antropolozi. Sve oni, ustvari, sve te
16 informacije potiču od međunarodne komisije i bosanske komisije.

17 Dakle, radi se o organizacijama koje su prepune veštaka i ustvari oni
18 pokušavaju da zaobiđu Vašu odluku i ja ulažem prigovor.

19 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Svedočenje gospodina Maninga je u vezi sa
20 podacima koje je prikupila međunarodna komisija, a nema nikakve veze s njihovom
21 ekspertizom, DNK analizom i bilo čim drugim. Dakle, on samo rezimira brojeve
22 vezano za njegovo znanje o samim mestima, i ono što je on već spomenuo.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 G. MEEK: [simultani prevod] Samo ukratko da odgovorim. Ovde se govori o
2 površinskim ostacima, ali mora da postoji ekspert, dakle mora geolog da bude
3 uključen, i ovo jednostavno nije pošteno budući da se ustvari radi o ekspertizi
4 koja se uvodi preko ovih organizacija.

5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dozvolite da Vam postavim jedno
6 pitanje, gospodine Meek.

7 Zar ne mislite da je svedok svedočio ustvari vezano za znanje i za
8 ekshumaciju tih površinskih ostataka, budući da je on koristio razne izvore.
9 Jer, bez da se uvode u dokazni spis ovi izvori - jer on to ne može za sada niti
10 da uradi - on jednostavno govori o tome kako je saznao za te površinske ostatke,
11 od koga i gde?

12 G. MEEK: [simultani prevod] Ja pokušavam da odgovorim na Vaše pitanje,
13 časni Sude.

14 Ali ja mislim da svedok nije svedočio o tome da on poseduje bilo kakvu
15 ekspertizu vezano za površinske ostatke ili za ekshumaciju površinskih ostataka,
16 jer je ranije svedočio da on nije imao nikakve veze sa površinskim ostacima niti
17 sakupljanjem tim.

18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ja nikada nisam ni rekao da on sada
19 ovde svedoči u svojstvu veštaka o površinskim ostacima. Konsultovat ću se sa
20 kolegama.

21 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Gospođo Šoljan, imam jedno pitanje za
22 Vas.

23 Vi ste rekli da on rezimira brojeve. Na koje brojeve ste mislili? Broj
24
25
26
27
28
29
30

1 leševa?

2 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Da.

3 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Kako bi se došlo do određenog broja, zar
4 nije potrebna ekspertiza vezano za broj kostiju, artifakata i tako dalje?

5 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ali, kao što će njegovo svedočenje
6 pokazati, analiza koju je on sproveo, odnosno, pregled svih podataka... odnosno
7 on će svedočiti da nije bilo potrebno da se vrši takva jedna ekspertiza, budući
8 da je on već imao prethodna saznanja, prikupljene informacije tokom procesa
9 ekshumacije koje je provodio Međunarodni krivični sud. Dakle, on je samo
10 analizirao podatke Međunarodne komisije za nestala lica.

11 SUDIJA KWON: [simultani prevod] U redu. Hvala.

12 [Sudije vijećaju]

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Mislim da možemo da nastavimo sa ovim
14 pitanjem i ovim nizom pitanja, pa ćemo onda videti kako se stvar razvija i o
15 tome odlučiti. Ali za sada nije postavljeno nikakvo neprikladno pitanje, ili
16 bilo šta što bi bilo u suprotnosti sa našom prethodnom odlukom.

17 Dakle, gospođo Šoljan, on nam je izneo sve svoje izvore informacija i
18 šta je nameravao, odnosno šta je počeo da radi nakon toga.

19 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Hvala.

20 P: Gospodine Manning, da li ste Vi nedavno pregledali bilo kakav
21 materijal koji ima veze sa površinskim ostacima?

22 O: Pregledao sam dokumentaciju bosanske komisije za nestala lica, a

23

24

25

26

27

28

29

30

1 također i podaci Međunarodne komisije za nestala lica sadrže dokumentaciju
2 vezanu za površinske ostatke.

3 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Zamolila bih sada poslužitelja da u
4 sistemu elektronske sudnice prikaže dokazni predmet P003007 /u engleskom
5 transkriptu: "P03007"/.

6 P: Gospodine Manning, da li Vam je poznat ovaj dokument?

7 O: Da. Ranije sam video ovaj dokument.

8 G. MEEK: [simultani prevod] Nije prigovor, samo bih hteo da znam da li
9 postoji engleski prevod ovog dokumenta?

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Nemojte mene pitati, ne znam.

11 Gospođo Šoljan?

12 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ne, radi se o kratkom rezimeu. Dokument
13 se sastoji od samo jedne strane, ali nakon pauze možemo dostaviti kratak prevod.

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li je ovo u redu, gospodine Meek?

15 G. MEEK: [simultani prevod] Da.

16 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospođa Fauveau?

17 GĐA FAUVEAU: [simultani prevod] Pre nego što svedok odgovori na ovo
18 pitanje, ja bih htela da znam da li svedok govori srpsko-hrvatski?

19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

20 Da li Vi govorite srpsko-hrvatski?

21 SVJEDOK: [simultani prevod] Ne. Niti mogu da čitam.

22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala. Pretpostavljam da Vi niste lično

23

24

25

26

27

28

29

30

1 sastavili ovaj dokument.

2 SVJEDOK: [simultani prevod] Ne. Ovaj dokument mi je pokazan.

3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] ... i objašnjeno Vam je na engleskom o
4 čemu se radi.

5 SVJEDOK: [simultani prevod] Da.

6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pretpostavljam, ako se pročitaju reči
7 na tom jeziku, onda bi to moglo da se simultano prevede. Evo vidimo, ovde stoji
8 tabelarni prikaz.

9 Gospođo Šoljan, možda biste Vi to mogli da pročitate.

10 GĐA ŠOLJAN: "Tabelarni prikaz ekshumiranih, pokupljenih sa površine, po
11 godinama ekshumacija, i žrtve su samo 1995. godine."

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, ali nismo čuli prevod, jer čitava
13 ideja, svrha ovoga je bilo da dobijemo prevod na engleski.

14 Dakle, ne od 1995. godine? Ja postavljam ovo pitanje, ne znam jezik ali
15 bi mi bilo čudno da se tu spominje 1995., a da onda imate spisak svih godina
16 nakon toga do 2007.

17 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Pa, radi se o kratici. Radi se da su
18 žrtve od 1995., a ustvari šta imamo: imamo prvi stubac koji kaže godine
19 ekshumacije; zatim druga - broj pokupljenih slučajeva sa površine, a onda treći
20 stubac - broj identifikovanih pokupljenih sa površine.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Meek, izvolite.

22 G. MEEK: [simultani prevod] Da li možemo da saznamo odakle potiče ovaj
23
24
25
26
27
28
29
30

1 dokument?

2 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

3 P: Gospodine Manning, da li Vam je poznato poreklo ovog dokumenta?

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pre nego što odgovorite - gospođu
5 Fauveau.

6 GĐA FAUVEAU: [simultani prevod] Gospodine predsedavajući, mene lično ne
7 interesuje ovo svedočenje. Međutim meni je veoma teško da shvatim kako ovaj
8 svedok koji ne čita srpsko-hrvatski, koji ne govori jezik, koji ne piše, može
9 uopšte da prokomentariše bilo šta u vezi sa ovim dokumentom?

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pa, mislim da ove dve izjave se ne
11 potiru, budući da on može da zna odakle potiče ovaj dokument, iako ga nije on
12 sačinio, i iako ne može da čita na tom jeziku - ako mu je neko pokazao ovaj
13 dokument, rekao mu: ovaj dokument je neko drugi pripremio ili sam ga ja
14 pripremio, evo ja ću ti to sada prevesti.

15 Nastavimo, molim Vas.

16 Gospodine Manning, tko Vam je pokazao ovaj dokument?

17 SVJEDOK: [simultani prevod] Ovaj konkretni dokument mi je pokazala
18 gospođa Šoljan. Ali ja mogu da kažem da sam sličan ovakav dokument video u
19 dokumentaciji tuzlanskog Kantonalnog suda. Ja ne mogu da kažem da se radi o
20 identičnom... istom ovom dokumentu, ali se radilo o dokumentu sličnog formata.

21 Ja ne znam srpsko-hrvatski, ali dovoljno sam upoznat s određenim rečima
22 i znam da "godina" znači godine, "ekshumacija" znači ekshumacija. A u svakom
23 slučaju, ja sam pregledao ovakve slične dokumente u Kantonalnom sudu u Tuzli.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

2 Gospođo Šoljan. Vi i dalje ne znate poreklo ovog dokumenta?

3 SVJEDOK: [simultani prevod] Što se tiče ovog konkretnog dokumenta,
4 mislim da je dobijen od bosanskih vlasti. To se nalazilo u našoj dokumentaciji.
5 Rečeno mi je da je to dobijeno od bosanskih vlasti, a prethodna verzija, odnosno
6 slična verzija ovoga, je nešto što smo dobili iz Kantonalnog suda iz Tuzle.

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Meek, izvolite.

8 G. MEEK: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

9 Dakle ponovo, jedino što znamo i što smo saznali od ovog svedoka jeste
10 da mu je ovaj dokument pokazao tužilac. Pitanje je ko je načinio ovaj dokument,
11 jer ako kažemo bosanska Komisija za nestala lica, to je veoma uopšten odgovor.
12 Koji veštak iz te organizacije je sačinio ovaj dokument? Ili koja osoba, koje
13 profesije?

14 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Time možete da se pozabavite tokom
15 unakrsnog ispitivanja, gospodine Meek. Nastavimo sada.

16 Gospodine McCloskey.

17 G. McCLOSKEY: [simultani prevod] Ja se izvinjavam, hteo bih možda samo
18 ukratko da pokušam da pomognem. Kao što Vam je poznato, i dalje se vrše
19 ekshumacije, dan danas. Gospodin Manning 2005. godine je otišao i pokušao da
20 sazna što je više mogao od vlasti. Dakle, mi imamo informacije, dodatne
21 informacije, da je on pregledao i ovaj dokument. Radi se o informacijama iz

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 druge ruke. Ali, ukoliko Vi treba da shvatite šta se sve dešava, i šta se
2 dešavalo sa svim tim grobnicama i sa površinskim ostacima, mi moramo da se
3 oslonimo na gospodina Manninga i na ekspertizu ljudi koji su ovde jednostavno
4 iznosili informacije iz druge ruke. E sada, radilo bi se - da - o novom veštaku,
5 ali to nije potrebno.

6 Jer, identifikacija koja je načinjena, to je analiza DNK, to je
7 ekspertiza i to je nešto što je već urađeno preko veštaka /u engleskom
8 transkriptu: "Helga Brunborga"/ i nije bilo prigovora. E sada, ukoliko želite,
9 mi možemo da dovedemo dodatne veštake.

10 A sada, gospodin Manning u suštini jedino što radi, što je radio 2005.
11 godine, je to da ustvari obezbedi najbolji rezime vezano za sve grobnice i za
12 leševe. Samo se o tome radi.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

14 Gospođo Tapušковиć, izvolite.

15 GĐA TAPUŠKOVIĆ: Dobar dan, časni Sude.

16 Na samom početku svedočenja, svedok je izjavio da je on bio angažovan
17 prvenstveno na prikupljanju dokaza, *evidence*, za potrebe krivičnog postupka i za
18 potrebe ovoga Tribunala. I naznačio je da je nakon prebacivanja nadležnosti za
19 vođenje ekshumacija sa Tribunala na lokalne vlasti, lokalne vlasti su se
20 prvenstveno fokusirale na pribavljanje dokaza vezanih za identifikaciju kako bi

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 se porodice obavestile o sudbini njihovih nestalih članova.

2 Prema tome, nama ovde sada svedok govori o dokumentu za koji kaže da ne
3 zna, ali misli da je izdat od strane bosanskih vlasti, i pominje da je video taj
4 dokument, sličan, za vreme misije u Tuzli. A u Tuzli je, kao što nam je rekao,
5 bio 2005. godine. U ovom dokumentu imamo podatke iz 2007. godine.

6 Također znamo da su u međuvremenu vršene nove identifikacije. Prema
7 tome, podatak o kome on govori da je video, apsolutno ne može da bude adekvatan
8 ovome dokumentu koji mi danas vidimo ovde. Prema tome, svedok mora da nam kaže
9 jasno, kada i kojom prilikom je video ovaj dokument i da li mu je rečeno od koga
10 je pribavljen taj dokument i da li je on na bilo koji način učestvovao u izradi
11 ovih podataka pokazanih na ovom dokumentu?

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Mislim da ne moramo da radimo ništa od
13 ovoga. Gospodine McCloskey, gospodine Meek, mislim da su stvari jasne. On nije
14 imao nikakve veze sa izradom ovog dokumenta. On nikada nije tvrdio da je to isti
15 dokument kao onaj koji je on video u Tuzli, ali da je sličan u koncepciji ili
16 sličan po strukturu i da mu je to također pokazala gospođa Šoljan i da on veruje
17 da on potiče od bosanskih vlasti.

18 Tako da Vas molim da pređete na sledeće pitanje.

19 A nisam ni shvatio, izvinjavam se, da je već vreme za pauzu. Tako da
20 mislim da ćete morati da sačekate, a ja ću onda nastaviti.

21 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

22 ... Početak pauze u 10.36h

23 ... Sjednica nastavljena u 11.05h

24 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

25 Izvolite sjesti.

26

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Živanoviću, da li se još
2 uvijek želite obratiti Sudskom vijeću?

3 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Da. Želio bih odgovoriti na ovo što je
4 posljednje dodao gospodin McCloskey u vezi svjedočenja gospodina Brunborga.
5 Naime, on je rekao da onaj dio svjedočenja gospodina Brunborga koji se tiče
6 analize DNK, da na njega nije iznesen prigovor. Međutim, ja se sjećam cijelog
7 svjedočenja i znam da je cijelo svjedočenje gospodina Brunborga i njegov
8 izvještaj bilo predmet spora, uključujući i nalaze analize DNK.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Živanoviću.
10 Gospođo Šoljan.

11 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

12 P: Gospodine Manning, tokom Vaše istrage, jeste li Vi doista i uspjeli
13 pronaći, identificirati, masovne grobnice vezane uz Srebrenicu?

14 O: Da. Ja sam bio prisutan na lokaciji i identifikaciji cijelog niza
15 masovnih grobnica i bio sam prisutan kada se utvrdila lokacija tih masovnih
16 grobnica i kada je počeo proces ekshumiranja. Mislim da sam bio prisutan i kad
17 smo utvrdili gdje se točno nalazi osam masovnih grobnica i osobno sam bio
18 uključen u pronalaženje tri dodatne masovne grobnice i to uglavnom putem snimaka
19 iz zraka.

20 P: Na to ćemo se vratiti kasnije. Ali, recite nam prije svega što Vi
21 podrazumijevate pod masovnom grobnicom?

22 P: Časni Sude, ja sad govorim kao laik, ali znam da taj termin
23 definiraju arheolozi kao mjesto, grob gdje su sahranjeni pojedinci. A uobičajena
24 definicija jeste da takva grobnica mora sadržavati barem dvije osobe, odnosno,
25 ostatke dviju osoba.

26

27

28

29

30

1 Mi smo zauzeli stajalište, tokom projekta ekshumiranja, da grobnica
2 općenito znači mnogo više od toga. Velika većina grobnica koje smo pronašli
3 sadržavale su više tijela i mislim da je najmanji broj bio tri, zatim devet,
4 zatim 33, a slijedeće brojke su išle u stotine.

5 P: A kakve ste vrste masovnih grobnica vidjeli?

6 O: Časni Sude, mi smo utvrdili dvije vrste masovnih grobnica. Primarne
7 masovne grobnice i sekundarne. Ako bih mogao objasniti o čemu se radi.
8 Jednostavno rečeno, primarna masovna grobnica je grobnica u kojoj su pojedinci
9 sahranjeni odmah nakon što su pogubljeni. U mnogim prilikama su oni bili
10 sahranjeni na mjestu, odnosno, bili su pogubljeni na mjestu gdje su sahranjeni i
11 zatim je njihova grobnica zapečaćena.

12 Zatim je naknadno ta grobnica otvorena, dirana dakle, sadržaj opljačkan,
13 odnosno neki artefakti iz grobnice opljačkani ili izuzeti iz te grobnice i
14 stavljeni u drugi grob. Taj drugi grob, dakle u koji su tijela zatim ponovno
15 sahranjena, naziva se sekundarnom grobnicom, jer su tamo po drugi puta stavljena
16 tijela.

17 Znam da postoji i tercijarna grobnica koja ustvari po definiciji bi
18 značila dakle grobnicu u koju su prebačena tijela iz sekundarne grobnice. To bi
19 dakle bila onda treća razina.

20 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da se pokaže dokazni predmet
21 P01899.

22 P: Gospodine Manning, možete li prokomentirati što ova slika prikazuje?

23 O: Časni Sude, poznata mi je ova fotografija. To je fotografija masovne
24 grobnice u Kozluku koja je pronađena od strane Međunarodnog suda. Nekoliko
25 stvari se vidi. Očigledno je da su tijela na površini. Po položaju nekih od tih
26 tijela vidi se da su im članci na rukama bili zavezani, da su im ruke bile

27

28

29

30

1 vezane. Ja sam proučio vezove i izvještaje sa obdukcija nad tim tijelima.

2 Dakle, tijela leže na površini zemlje onako kako su pala nakon što su
3 smrtno stradala. Zatim su stavljena u grobnicu, prekrivena zemljom. Tu zemlju
4 smo sklonili kako bi mogli fotografirati ono što se na fotografiji vidi.

5 Pogledate li donji desni ugao fotografije, vidite da je jedan rov
6 prokopan kroz ono što je bila površina grobnice. Vidi se da je rov, kako se
7 čini, iskopan pomoću stroja i da su zupci tog stroja ostavili tragove na
8 stijenci grobnice. To je očito i pokazuje nam da je u nekoj fazi to područje
9 bilo sklonjeno iz grobnice.

10 Dakle, došlo je do nekog procesa kojim je dio tijela uklonjeno iz te
11 grobnice u koju su inicijalno, prvobitno, bili sahranjeni. Dakle, pokazuje se da
12 je dirana grobnica, da je bila iskapana. To znači, dakle, da je sadržaj izuziman
13 iz grobnice.

14 I vidite da su neka tijela i prerezana, dijelovi tih tijela nedostaju.

15 P: Hvala. A kada je riječ o ovoj fotografiji, kako bi izgledala
16 sekundarna masovna grobnica kako ste je Vi vidjeli, u smislu pozicije tijela?

17 O: Na ovoj fotografiji vidite da su tijela uglavnom cjelovita, dakle,
18 zajedno svi dijelovi tijela. I jasno je da je tijelo palo, da leži. Vidite i
19 možete razaznati pojedina tijela.

20 E sad, u sekundarnoj grobnici vidjet ćete da su tijela premiješana. Ona
21 su tamo bačena, uglavnom strojem, što znači da su tijela ispremiješana, dijelovi

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 tijela su pokidani. I sekundarna grobnica će jasno pokazivati da su tijela bila
2 u velikoj mjeri dirana i uznemiravana.

3 P: Hvala Vam. Recite kako ste pristupili procesu identificiranja
4 masovnih grobnica?

5 O: Pa, uglavnom smo se koristili da li pričama svjedoka, očevidaca ili
6 preživjelih. Moram upozoriti da ja 1996. ili 1997. nisam bio na Sudu kada je
7 lociran jedan broj grobnica. No, ako nismo imali iskaze svjedoka, dakle,
8 očevidaca, odnosno preživjelih, u velikoj mjeri smo se oslanjali na snimke iz
9 zraka koje nam je dala američka vlada. Gledali bismo te snimke, proučavali
10 odgovarajuće područje Bosne, zatim to područje pregledali zajedno sa arheologom
11 pokušajući pronaći grobnicu i ostatke barem dva pojedinca kako bi se pokazalo da
12 se radi o masovnoj grobnici.

13 P: A kakve bi Vam općenito informacije pružale snimke iz zraka?

14 O: Snimke su sadržavale datum i približno vrijeme kada su snimljene. I
15 obično bi tu stajao i tekst koji bi određivao lokaciju. Mi bismo, dakle, znali o
16 kojem se općenito području radi i to bismo zatim usporedili sa kartom.

17 Na nekim od tih snimaka iz zraka imali ste također informacije koje je
18 dao pružatelj tih snimaka, a to je dakle naziv ceste, lokacije i na tome se
19 jasno vidjela dirana zemlja, a imali smo i naslov na fotografiji koji je govorio
20 o tome o kojoj se lokaciji radi.

21 P: Da li ste mogli identificirati grobnice u Srebrenici samo na osnovu
22 snimaka iz zraka?

23 O: Ne, oni su nam davali informacije otprilike o tome kada su grobnice
24 nastale. Pokazivale su da su nastale, dakle, otprilike u vrijeme pada

25

26

27

28

29

30

1 Srebrenice.

2 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da pogledamo P01760.

3 P: Možete li nam reći što je ovo, gospodine Manning?

4 O: Ovo je jedan dio karte koji prikazuje područje primarne grobnice
5 Kozluk. Uz pomoć osoblja Tužilaštva, ja sam stavio krug na mjesto gdje se nalazi
6 grobnica Kozluk tokom mog prethodnog svjedočenja.

7 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da pogledamo slijedeći dokazni
8 predmet, P01761.

9 P: Možete li nam opisati što se ovdje vidi?

10 O: Časni Sude, ovo je snimak iz zraka koji nam je dostavljen. Imamo
11 ustvari dvije slike koje prikazuju isto. S jedne strane imamo... s lijeve rijeku
12 Drinu i vrh te slike i datum 5. jula. To pokazuje jedno područje Kozluka koje ja
13 znam, vidimo i dio ceste.

14 A s desne strane imamo sliku istog područja, ali 17. jula. I imamo očite
15 znakove značajnog diranja tla. I ja znam, zato što poznajem tu lokaciju, da se
16 radi o rovu i da je tlo općenito dirano.

17 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] U redu. Molim da pogledamo sljedeću
18 snimku, P01763.

19 P: Što ovdje vidimo?

20 O: Ponovno imamo pogled na dvije slike. S lijeve strane je slika od 7.
21 septembra koja prikazuje područja tla koja su dirana, a 27. septembra vidi se
22 dodatna manipulacija tog tla, što znači da se povećao, znatno povećao, opseg tla

23

24

25

26

27

28

29

30

1 koje je dirano.

2 P: A u čemu je značaj te slike?

3 O: Ona pokazuje otvaranje primarne grobnice Kozluk i praktički
4 odstranjivanje nekih tijela iz te grobnice. Na toj snimci jasno vidite tragove
5 kotača, odnosno gusjenica, strojeva koji su kopali tlo i stvarali tu
6 manipulaciju tlom.

7 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Pogledajmo dokazni predmet P01797.

8 P: Što ovdje vidimo, možete li nam reći?

9 Da, molim Vas da to prokomentirate.

10 O: Ovo je opet karta lokacije koja prikazuje primarnu, diranu masovnu
11 grobnicu na mjestu koje se zove Petkovska brana, brana u Petkovcima. Brana,
12 dakle, u Petkovcima.

13 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da pogledamo sljedeći dokazni
14 predmet. To je P01746.

15 P: Možete li nam reći šta je to?

16 O: Ponovo imamo dvije snimke. Na ekranu lijevo je snimka koja je
17 snimljena 5. jula 1995. Pokazuje zemljani zid brane. Ako pogledate lijevu sliku,
18 voda bi bila, dakle, lijevo od te slike. Vidite prilazne puteve.

19 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] A sljedeći, dakle, dokazni predmet.
20 P01747.

21 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Koji je broj po pravilu 65 ter ove
22 karte, gospođo Šoljan?

23 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] P01744.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

2 SVJEDOK: [simultani prevod] Na desnoj fotografiji vidimo isto područje,
3 ali snimljeno 27. jula. Vidi se ponovno manipulacija tla i to u ovom dijelu zida
4 brane koji je ispunjen stijenama. Ove oznake koje vidite na slici to je stavilo
5 tijelo koje nam je dostavilo ove fotografije, ali se pokazuje, dakle, kako
6 nastaje masovna grobnica na brani u Petkovcima. I to je područje koje je ovaj
7 Sud ekshumirao.

8 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da pogledamo slijedeću fotografiju,
9 P01747.

10 P: Možete li ovo prokomentirati?

11 O: Ponovno imamo dva pogleda na isto područje. S lijeve strane imamo
12 vodu i vidimo na koji način je tlo dirano između 7. septembra i 27. septembra.
13 Premda je možda ova snimka malo nejasna, na originalu je posve jasno da je to
14 područje koje je dirano, ustvari iskapano i ponovno dirano, a i da je zatim
15 zemlja stavljena ponovno na vrh masovne grobnice.

16 P: A šta to znači?

17 O: Tokom ekshumacije koju je vodio ovaj Sud, pokazalo se da je na mjestu
18 te grobnice ostalo veoma malo ljudskih ostataka, dijelova ljudskih ostataka. Što
19 znači, zajedno sa onime što ova slika prikazuje, kao i zajedno sa rezultatima
20 ekshumacije, da su tijela iz ove masovne grobnice sklonjena i prebačena na druga
21 mjesta.

22 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da pogledamo dokazni predmet
23 P01797.

24 P: Možete li nam reći što je ovo, gospodine Manning?

25 O: Ovo je još jedna karta lokacije koja pokazuje područje vojne
26 ekonomije Branjevo, što znači da je s desne strane rijeka Drina, a masovna

27

28

29

30

1 grobnica Kozluk bi bila ispod područja koje se vidi na ovoj slici.

2 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da pogledamo slijedeću sliku,
3 P01799.

4 SVJEDOK: [simultani prevod] Ova mi je slika poznata. Radi se o vojnoj
5 ekonomiji Branjevo, a ovdje je, između ostalog, prikazana masovna grobnica koja
6 je stvorena na tom mjestu. Pokazuje se da ima mnogo tragova vozila. Vidimo i
7 neke zgrade. Naime, ovdje je bila farma svinja, gojilište svinja. I usred,
8 odnosno usred lijevog dijela slike, nalazi se ono što ja vjerujem da su tijela.

9 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

10 P: Zna li tko je ove žute oznake stavio na fotografiju?

11 O: Koliko ja znam, stavio ih je nekadašnji vođa srebreničkog tima Jean-
12 Rene Ruez. Moram istaknuti da sam ja bio na toj lokaciji niz puta i da sam dobro
13 upoznat sa svime, sa tim zgradama.

14 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Pogledajmo P01723. Ispričavam se, P01800.

15 P: Možete li nam prokomentirati ovu sliku?

16 O: Ovdje se, u suštini, prikazuje isto to područje, gojilište svinja. S
17 desne strane vidimo cestu kako ide prema dolje i prikazana je masovna grobnica.
18 Ova fotografija, zajedno s drugima, pokazuje da je ta primarna masovna grobnica
19 dirana, da je bila otvarana i da je značajan broj tijela i ostataka iznesen iz
20 te grobnice, koja je zatim ponovno zapečaćena. Vidimo, dakle, tragove, i na ovoj
21 slici tragove raznih vozila.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Možete li nam reći kojeg je datuma ova slika uslikana?

2 O: Datum koji stoji na slici je 21. septembra 1995.

3 P: A u čemu je značaj toga?

4 O: Pa, to je onaj vremenski period u kojem su mnoge primarne masovne
5 grobnice otvarane, stvorene mnoge sekundarne masovne grobnice i tokom narednih
6 nekoliko tjedana primarne su grobnice ispražnjene od svog sadržaja koji je
7 stavljen u sekundarne grobnice. I zatim su i primarne i sekundarne grobnice
8 zapečaćene, sve dok ih Međunarodni sud za bivšu Jugoslaviju, odnosno Međunarodna
9 komisija za nestale osobe i Bosanci nisu ponovno otvorili.

10 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Pogledajmo dokazni predmet P01801.

11 P: Recite nam što vidimo na ovoj slici?

12 O: Datum slike je 27. septembra 1995. Slika pokazuje isto područje
13 Branjevo ekonomiju. Ovi komentari koje vidimo na slici u kućicama je nešto što
14 je stavio entitet koji nam je dao ove slike. No svakako, ovdje se vidi primarna
15 masovna grobnica koja je upravo otvarana, pražnjena i pečaćena. To je dio onog
16 procesa koji se zbivao tokom nekoliko tjedana u septembru i oktobru 1995.

17 P: U redu.

18 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Pogledajmo sada P01719, molim.

19 P: Recite nam što je ovo, molim Vas?

20 O: Ovo je još jedna karta lokacije masovne grobnice Orahovac. Vidite da
21 je ova brana u Petkovcima gore negdje u sredini te slike. U Orahovcu su dvije
22 primarne masovne grobnice koje su bile dirane. One se nazivaju i jednim drugim
23 imenom, dakle imaju dva imena. Drugo je Ljetaj /u engleskom transkriptu:
24 "Lažete"/.

25 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Pogledajmo P01721, molim Vas.

26

27

28

29

30

1 P: Što ovdje vidimo, na ovoj slici?

2 O: Ovdje se ponovno vide dvije fotografije masovnih grobnica 1 i 2
3 Orahovac. Snimka s lijeve strane pokazuje situaciju 5. jula 1995. Ova gornja
4 crta, gornja crta je cesta, crta u sredini prikazuje prugu i vidite da na tom
5 području nema nekih značajnih zadiranja u tlo.

6 Međutim, 27. jula 1995. na ovoj drugoj slici vidite dva područja gdje je
7 dirano tlo, jedno blizu ceste a drugo blizu željezničke pruge. Radi se o
8 masovnim grobnicama, masovna grobnica 1 kod željezničke pruge, i 2 kod ceste. To
9 su dakle masovne grobnice Orahovac. Ja sam bio prisutan kada su se obje te
10 grobnice otvarale i vršile se ekshumacije, naročito u onom drugom dijelu
11 ekshumacija u grobnici Orahovac 2.

12 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim, pogledajmo P01723.

13 P: Možete li ovo prokomentirati, gospodine Manning?

14 O: Ova slika prikazuje Orahovac-Ljetaj 1 masovnu grobnicu. S lijeve
15 strane slika je snimljena 7. septembra i pokazuje onu prvobitnu, primarnu
16 masovnu grobnicu. Na slici s desne strane, koja je snimljena 27. septembra
17 1995., vidi se posve jasno da je došlo do diranja tog tla. Pokazuje se da je ta
18 grobnica otvorena, ispražnjena od svog sadržaja i zatim, s vremenom, zatvorena.

19 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] P01724 je sljedeća slika.

20 SVJEDOK: [simultani prevod] Ovo je odgovarajuća grobnica uz željezničku prugu.
21 To je dakle Ljetaj-Orahovac 2. Snimljena je istog dana, dakle 7. septembra.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Vidimo ono područje koje je prvobitno bilo dirano da bi se stvorila primarna
2 masovna grobnica. I zatim, vidimo diranje te grobnice i pražnjenje, negdje
3 otprilike 27. septembra 1995.

4 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Pogledajmo P01648.

5 P: Možete li nam reći što je ovo, gospodine Manning?

6 O: Ovo je karta lokacije Zeleni Jadar. To su sekundarne masovne grobnice
7 južno od Srebrenice. Ovdje se vide grobnice koje su smještene između prometnica
8 i ponovno moram reći da sam ja napravio ovaj crtež.

9 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da pogledamo sljedeći dokazni
10 predmet, P01649.

11 P: Možete li ovo prokomentirati, molim Vas?

12 O: Ovo je kompilacija dvije slike iz zraka. Jedna pokazuje Zeleni Jadar,
13 i grobnice od 1 do 6. Ja sam napravio ovu snimku uz pomoć drugih. Moram reći da
14 Zeleni Jadar 1 se sastoji od dvije grobnice. Dakle, Zeleni Jadar 1A i 1B. Tako
15 bi ustvari trebalo stajati.

16 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Pogledajmo P0165 /u engleskom
17 transkriptu: "P01650"/.

18 P: Možete li ovo prokomentirati?

19 O: Ponovo se radi o dvije snimke koje prikazuju Zeleni Jadar 1. Za tu
20 lokaciju smo znali ranije. A zatim vidimo i Zeleni Jadar 1B, koji smo otkrili
21 tek kasnije.

22 Ali, u suštini prikazuje sliku od 7. septembra 1995. gdje nije bilo
23 diranja tla, a već najkasnije 2. oktobra, vidimo ovo diranje tla kojim je
24 stvorena sekundarna masovna grobnica.

25 P: Hvala.

26 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] A možemo li da pogledamo dokazni predmet
27 P01651.

28
29
30

1 P: Šta ovo predstavlja?

2 O: To je još jedan dvostruki snimak iz vazduha. Sa leve strane možete
3 videti dve grobnice koje su stvorene barem 18. oktobra, ili otprilike tog
4 datuma. Na desnoj strani, 20. oktobra, možete da vidite da su dalje dirana ta
5 dva groba i vidi se ustvari da su oni ponovo zatrpani. Ja sam bio prisutan kada
6 je lociran Zeleni Jadar 1B i mi smo također locirali posmrtno ostatke više ljudi
7 u ovoj sekundarnoj masovnoj grobnici.

8 P: Hvala Vam.

9 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Možemo li da pređemo na dokazni predmet
10 P01652?

11 P: Možete li, molim Vas, da nam opišete ovu sliku?

12 O: To je još jedna dvostruka slika. Original je jasniji, ali u sredini
13 slike vidite jedan put, a pri dnu obe slike vidi se reka Zeleni Jadar.

14 24. augusta 1995. vidi se da ništa nije dirano u ovom području, a na
15 slici od 2. oktobra 1995. jasno se vidi da je nešto dirano. Također se vidi
16 jedan veliki rov i to je Zeleni Jadar 2, sekundarna masovna grobnica.

17 P: Radi zapisnika, da li možete samo da nam pomenete gde se vidi ta
18 otkopavana zemlja u Zelenom Jadru 2?

19 O: Na slici sa desne strane možete videti otprilike u desnoj polovini te
20 slike i to je obeleženo žutom bojom kao "ZJ-2".

21 P: Hvala.

22 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Možemo li da pređemo, molim, na sledeći
23 dokazni predmet, P01653?

24 P: Možete li opet da nam opišete šta se vidi na ovoj slici?

25

26

27

28

29

30

1 O: To je još jedna dvostruka slika. Na levoj strani je isti ovaj prizor:
2 Zeleni Jadar, put i reka. To je snimljeno 20. oktobra 1995. i vidi se grobnica u
3 Zelenom Jadru. Od 23. oktobra 1995. jasno se može videti da je tu nešto dirano i
4 da je ova grobnica zapečaćena u nekom trenutku između 20. i 23. oktobra. I
5 ponovo, grobnica je označena žutom strelicom i oznakom "ZJ-2".

6 P: Hvala.

7 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Sledeći dokazni predmet je P01654.

8 P: Možete li, molim Vas, da nam opišete ovu sliku?

9 O: To je ponovo dvostruka slika i vidi se sledeća grobnica u nizu iz
10 Zelenog Jadra. 7. septembra 1995. ništa nije dirano, a na slici od 2. oktobra
11 1995. jasno se može videti mesto masovne grobnice koje je stvoreno i to je
12 obeleženo kao "J-3" /u engleskom transkriptu: "ZJ-3"/.

13 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Sledeća slika je P01655.

14 P: Možete li, molim Vas, ovo da prokomentarišete?

15 O: Ovo je jedna slika. To je isto područje u okuci ovog puta gde je
16 locirana grobnica Zeleni Jadar 3, tako da je 20. oktobra 1995. ta oblast opet
17 bila dirana i zatim zapečaćena. Ustvari, zatvorena je i zatrpana masovna
18 grobnica.

19 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] A sledeći dokazni predmet P01656.

20 SVJEDOK: [simultani prevod] Ova slika je dvostruka. Malo je drugačija,
21 jer sada je jedna iznad druge.

22 Na ovoj gornjoj slici od 7. septembra 1995., vidi se put Zeleni Jadar.

23 Jasno je da ništa nije dirano, nema kopanja. A u ovoj donjoj slici od 12.

24

25

26

27

28

29

30

1 oktobra 1995. vidi se da je na dva mesta nešto dirano. To je obeleženo kao "ZJ-
2 4" i "ZJ-5". ZJ-4 /u engleskom transkriptu: "ZJ-5"/ ili Zeleni Jadar grobnica,
3 jeste mesto gde sam ja bio prisutan za tu ekshumaciju i otvaranje ove grobnice.

4 P: Hvala Vam.

5 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] A dokazni predmet P016745, molim Vas /u
6 engleskom transkriptu: "P01657"/.

7 SVJEDOK: [simultani prevod] Ovo je jedna slika snimljena 18. oktobra
8 1995. Prikazuje ove dve grobnice, dve sekundarne grobnice, koje su zapečaćene i
9 ove slike obeležene su kao "ZJ-4" i "ZJ-5".

10 P: Hvala.

11 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] A dokazni predmet P01658?

12 SVJEDOK: [simultani prevod] Ovo je ponovo dvostruki snimak na slici od
13 7. septembra 1995., što se bolje vidi u originalu. Sa desne strane, na slici od
14 27. septembra možete jasno da vidite da je otkopan rov. Obeležen je kao «ZJ-6».
15 Ja sam bio prisutan da bi se identifikovao i locirao ovaj grob. Bio sam prisutan
16 kada je otkopan prvi put i tokom delova ekshumacije ove grobnice.

17 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] A dokazni predmet P01659?

18 SVJEDOK: [simultani prevod] To je opet isto područje na dvostruko
19 slici. 12. oktobra 1995. vidi se jasno rov, a sa desne strane, 18. oktobra
20 1995., jasno je da je taj rov sada zatrpan. Možete da vidite tragove vozila. Ja
21 sam bio u prilici da vidim mnoge od ovih stvari kada smo ispitali ovu grobnicu
22 pre nego što smo je otkopali.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala. Gospodine Manning, tokom Vašeg rada za ovaj Sud, da li ste
2 imali priliku da pregledate sve ove snimke iz vazduha i topografske oznake koje
3 su na spisku dokaznih predmeta, uključujući masovne grobnice u Cerskoj,
4 Čančarima?

5 O: Da. Jesam. Vrlo dobro su mi poznate ove slike snimljene iz vazduha,
6 ove mape i drugi materijal koji se odnosi na ove grobnice. Ja sam ustvari uneo
7 mnoge od oznaka na ovim dokumentima.

8 P: Kakve ste informacije mogli da saznate iz snimaka iz vazduha koji
9 prikazuju ove grobnice, ukratko rečeno?

10 O: Pa, imali smo datum, ponekad i približno vreme kada su ove slike
11 snimljene. Moglo je jasno da se vidi gde je zemlja dirana, gde se to tačno
12 nalazi, i to smo koristili kao pomoć za lociranje konkretne grobnice.

13 Također smo mogli, u mnogim slučajevima, da vidimo sličnost konstrukcije
14 ovih grobnica pre nego što su zatrpane, a također i lokaciju nekih drugih
15 geografskih odrednica koje su nam pomogle da utvrdimo gde se nalaze grobnice.

16 P: Hvala.

17 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Časni Sude, kako bismo uštedili vreme,
18 ukoliko Vi ne biste radije da učinimo drugačije, ja ne bih ustvari želela da
19 prikažem ostale snimke iz vazduha i topografske mape koje su navedene na spisku
20 dokaznih predmeta, ali ću predložiti da se oni uvrste u spis.

21 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da li neko iz timova Odbrane želi da to
22 prokomentariše?

23 Izvolite, gospodine Živanoviću.

24

25

26

27

28

29

30

1 G. ŽIVANOVIĆ: [simultani prevod] Ne u ovom trenutku ne.
2 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Molim, nastavite kako želite.
3 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.
4 Zapisnika radi, ovi dokazni predmeti odnose se na Glogovu 1 i 2, na te
5 dosjee koji su obeleženi kao dokazni predmeti P01675 /u engleskom transkriptu:
6 "P01605"/ i P01608 do 1611, a oni koji se odnose na primarne grobnice u Cerskoj
7 i na sekundarne grobnice u Čančarima, P0142 /u engleskom transkriptu: "P01842"/
8 do 1869. Zatim oni koji se odnose na Hadžiće P01869 /u engleskom transkriptu:
9 "P01821 to 1832"/. I najzad P01833 do 1840 koji se odnosi /prevod engleskog
10 transkripta: "na dosje Liplje"/
11 G. MEEK: [simultani prevod] Izvinjavam se, ovo nije prigovor, ali ona je
12 govorila brzo, a ima barem pet različitih lokacija koje se nisu pojavile...
13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] To se može ispraviti kasnije ukoliko
14 ste svesni o kojima je ona govorila. Ako imate nekakve sumnje, gospodine Meek,
15 možemo da zamolimo gospođu Šoljan da ponovi imena bez potrebe da se pominju i
16 ovi brojevi dokaznih predmeta.
17 Imamo Glogovu, Cersku, Čančare, Liplje...
18 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] I Hodžiće.
19 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] I Hodžiće. Dakle samo jedno nam je ime
20 nedostajalo.
21 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da pogledamo samo mapu. To je
22 dokazni predmet P02116 /u engleskom transkriptu: "P02996"/.
23 P: Možete li nam reći tko je to sačinio?
24 O: Ovu mapu je sačinilo Tužilaštvo u ovoj formi. Ona se zasniva
25
26
27
28
29
30

1 u potpunosti na jednoj vrlo sličnoj mapi koju sam ja napravio za prethodna
2 suđenja. Ja sam uz pomoć drugog osoblja Tužilaštva napravio osnovne mape, a onda
3 sam unosio oznake i simbole. A na ovoj mapi nalaze se i dodatne grobnice koje su
4 identifikovane u međuvremenu, od mog prethodnog svedočenja.

5 P: Hvala. Možete li molim Vas da nam objasnite šta ova mapa prikazuje?

6 O: Časni Sude, u suštini ona prikazuje područje gde su locirane masovne
7 grobnice. Tu se vide sever i jug. Tu su navedene sve primarne i sekundarne
8 grobnice za koje smo znali. Primarne grobnice obeležene su crvenom bojom.
9 Također su prikazana stratišta u Branjevu, zatim Kravici.

10 Također su tu i crvene linije koje povezuju neke od primarnih i
11 sekundarnih grobnica. A razlog zašto smo povezali ove grobnice su navedeni u
12 tekstu koji se nalazi pored strelica. A na južnoj strani, na južnom kraju mape,
13 na sličan način identifikovane su primarne i sekundarne grobnice, kao i veze
14 između ovih grobnica.

15 Također su prikazane neke od grobnica koje je bosanska Komisija za
16 nestala lica i Međunarodna komisija za nestala lica uspela da identifikuje.

17 P: Hvala, možete li samo da navedete imena primarnih grobnica koja se
18 vide na ovoj mapi?

19 O: Na severnom kraju mape je primarna grobnica Branjevo vojna ekonomija,
20 zatim Kozluk - tu je također dirana zemlja. Zatim brana kod Petkovaca, tu je
21 također zemlja dirana. Zatim Orahovac 1 i 2, koji je također poznat i kao Ljetaj
22 1 i 2. To je također u severnom delu mape.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 Na južnom kraju mape nalaze se Cerska, Konjević Polje 1, Konjević Polje
2 2, Nova Kasaba 1999., Nova Kasaba 1996., Ravnice 1 i 2, i Glogova 1 i 2.

3 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] A Sandići?

4 SVJEDOK: [simultani prevod] Časni Sude, Sandići je grobnica koju je
5 identifikovala bosanska komisija. Ja sam bio na toj lokaciji, ali nisam bio
6 prisutan, niti sam učestvovao u tome.

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Pitao sam Vas jer ste to izostavili.

8 SVJEDOK: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

9 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

10 P: A od tih primarnih grobnica na južnom delu, da li su neke od njih
11 dirane ili ne?

12 O: Ja sam naveo one koje nisu bile dirane. Dirane grobnice bile su
13 Glogova 1 i 2, a ostale, uključujući Ravnice, Konjević Polje 1 i 2, Cersku i
14 Novu Kasabu 1 i 2, to su primarne grobnice koje nisu dirane.

15 P: Hvala. Možete li također da navedete sve sekundarne masovne grobnice
16 i da ih povežete sa primarnim grobnicama koje ste upravo naveli?

17 O: Ako pogledate severni deo, i to gornji severni deo mape, tu je jedna
18 grupa sekundarnih grobnica na putu Hodžići od 1 do 7. Tri od tih grobnica
19 povezane su direktno sa Orahovcem 1 i 2. Također jedna skupina grobnica kod puta

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 kod Liplja. Te grobnice su prvobitno bile označene kao Liplje 1 do 4, kasnije je
2 bosanska Komisija za nestala lica utvrdila i lokaciju Liplja 7.

3 Ja sam to mesto posetio pre nego što je ekshumacija vršena. Ove grobnice
4 povezane su, odnosno, izvinjavam se, Liplje 2 povezano je sa primarnom grobnicom
5 kod brane blizu Petkovaca.

6 Također, vidi se priličan broj grobnica uz put u Čančarima od 1 do 13.
7 Neke od tih grobnica sa istočne strane povezane su sa primarnom grobnicom u
8 Kozluku. To su Čančari 3 i Čančari 2. A na drugom kraju ovih sekundarnih
9 masovnih grobnica u Čančarima imamo vezu sa vojnom ekonomijom u Branjevu, sa
10 Čančarima 12, odnosno, grobnicu kod puta u Čančarima 12.

11 Na južnom delu mape možete da vidite vezu sa stratištem u Kravici do
12 primarne grobnice Ravnice 1 i 2. Također, i vezu sa diranim primarnim grobnicama
13 Glogova 1 i 2.

14 A pri dnu mape nalaze se Zeleni Jadar masovne grobnice, 1A, 1B do 6. To
15 su sekundarne masovne grobnice. I imamo veze sa grobnicama u Glogovi, sa Zelenim
16 Jadrom 5 i 6.

17 Također, na ovoj slici vide se i grobnice koje je pronašla bosanska
18 Komisija za nestala lica. To su Blječeva 1 i 2, i Budak, kao i masovna grobnica
19 u Sandićima. Ja sam posetio Blječevu 1 i 2, kao i Budak 1.

20 P: Hvala.

21 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Da li bismo, molim Vas, mogli da vidimo
22 dokazni predmet P00649 na sistemu *Sanction*?

23 P: Možete li, molim Vas, da nam kažete šta je ovo?
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Ovo je topografska mapa koja je napravljena na osnovu slike jednog
2 komercijalnog satelita. Tu se vidi područje južno od mape ove koja je iza mene i
3 uključuje stovarište u Kravici na levoj strani, pa sve do Ravnica 1 i 2, i
4 Glogove 1 i 2 u sredini desno. Ja sam pomenuo da je razdaljina između Kravice i
5 Glogove 1 i 2 otprilike osam kilometara.

6 Tu se također vidi, u ovom umetku gore desno, Ravnice 1 i 2 koje su
7 identifikovali Bosanci. Ali također tu je i jedna bela tačka sa leve strane, a
8 to je livada u Sandićima gde su pojedinci bili okupljani pre nego što su
9 pobijeni u stovarištu u Kravici.

10 P: Hvala.

11 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] A sada samo za zapisnik da kažemo da je
12 ovo bio dokazni predmet P20096 /u engleskom transkriptu: "P02996"/, a sada bih
13 želela da vidimo P00649. Izvinjavam se, zapisnika radi, to je bio P02995, a
14 sledeći dokazni predmet biti će P00649.

15 P: Možete li ovo da prokomentarišete, molim Vas, gospodine Manning?

16 O: Časni Sude, ovo je jedan grafikon koji sam ja napravio i koji sam već
17 pokazao prilikom nekih ranijih svedočenja. Pri vrhu se vide primarne masovne
18 grobnice. Videćete da Ravnice 1 i 2 nisu uključene, jer ih u to vreme nije bilo.

19 Pri dnu slike su neke od sekundarnih masovnih grobnica. Linije na ovoj
20 slici pokazuju gde postoje veze između primarnih masovnih grobnica na vrhu i
21 sekundarnih grobnica u dnu. I takođe su navedeni razlozi zašto znamo da su te
22 grobnice povezane.

23 P: Mada ćemo o ovome uskoro govoriti sa više pojedinosti, možete li da
24
25
26
27
28
29
30

1 samo navedete te razloge?

2 O: Pa, u suštini povezivali smo ih na osnovu ispitivanja čaura, zatim
3 uzoraka zemljišta i polena; zatim, ispitivanjem tkanine kojima su povezivane oči
4 žrtava ili ligature; zatim, artefakti kao što su neke etikete sa flaša, zelena
5 srča ili delovi građevinskog materijala.

6 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Koji je broj ovog dokaznog predmeta,
7 molim Vas?

8 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Časni Sude, ovo je P00649.

9 SUDIJA KWON: [simultani prevod] A broj stranice?

10 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Broj strane je 14. Izvinjavam se, 15. ERN
11 broj je 0095-0927.

12 SUDIJA KWON: [simultani prevod] Možete li to kasnije, molim Vas, da
13 proverite?

14 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Hoću, časni Sude.

15 P: Gospodine Manning, da li ste u svom iskustvu kao istražitelj koji se
16 bavio mnogostrukim masovnim grobnicama, da li je moglo da se utvrdi da li su se
17 pogubljenja odvijala na samim tim mestima gde su bile i grobnice?

18 O: Časni Sude, na mnogim mestima, na nekim od mesta, čuli smo i
19 svedočenja od preživelih. A siguran sam da je i ovo Sudsko veće čulo svedočenje
20 od drugih pojedinaca, a i mi smo također mogli da vidimo da je očigledno bilo
21 pojedinaca koji su streljani na samim lokacijama masovnih grobnica. To se moglo
22 videti na osnovu položaja tela žrtava, kako su oni pali ili ležali.

23 Neki su pali u nauznak, neki su imali položaj koji je jasno ukazivao da
24 su pali, a tokom istrage mi bismo ispitali tela, videli biste i povrede na telu
25 ili na odeći, i to je bilo konzistentno sa mojim stavom o ovim povredama. Onda
26 biste pogledali ispod tela i često biste pronašli u zemljištu metke ili u drugim

27

28

29

30

1 telima koji su odgovarali ovim povredama.

2 To je meni i svedocima jasno pokazivalo da su ti pojedinci pobijeni tu
3 na licu mesta. Takođe, bilo je slučajeva kada je bilo jasno da su neki pojedinci
4 streljani a da su uspeli da otpuze malo dalje ili da se pomere. Jedan konkretan
5 slučaj u Kozluku kada je to sasvim očigledno.

6 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Da li bismo molim mogli da vidimo dokazni
7 predmet-

8 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Meek.

9 G. MEEK: [simultani prevod] Hvala, časni Sude. Izvinjavam se što upadam,
10 ali ovaj svedok je već svedočio u prošlih pet minuta i rekao da nekoliko od ovih
11 grobnih mesta jesu mesta koja je otkrila Bosanska komisija za nestale, a ne
12 Međunarodna komisija za nestala lica. I takođe je rekao da su eksperti u svojim
13 izveštajima nešto rekli.

14 E sada, ako bi bilo ko od ovih eksperata ili njihovih izvštaja nije bio
15 već pred ovim Sudskim većem ili neće svedočiti pred ovim Sudskim većem, ja
16 mislim da takav dokazni materijal, u skladu sa Vašom odlukom, ne može da bude
17 prihvaćen i možda bi on mogao samo da nam ukaže da li su neki od tih eksperata
18 koje je upravo pomenuo bili eksperti iz Međunarodne komisije za nestala lica ili
19 bosanske komisije.

20 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] On nije rekao da su oni iz tih
21 ustanova. Da, gospođu Šoljan, da li želite da prokomentarišete ovaj prigovor ili
22 da postavite pitanja odmah svedoku?

23 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Mogu da postavim pitanja svedoku.

24 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Onda samo izvolite.

25 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

26 P: Gospodine Manning, ko je izneo ove primedbe vezane za pogubljenja na licu

27

28

29

30

1 mesta?

2 O: Časni Sude, ja sam konkretno mislio na dr. Williama Haglanda i na
3 njegova otkopavanja iz 1996., zatim dr. Richarda Wrighta i njegovih kasnijih
4 istraga od 1998. nadalje. A po sećanju, mogu da se setim i gospodina Jose
5 Pecurellija [fon.] iz ovog Suda /prevod engleskog transkripta: "gospodin Jose
6 Pablo Barybar iz MKSJ, i ja verujem, koliko se sećam, gospodin Freddie Pecurelli
7 [fon.]. isto sa MKSJ-a"/, a ne mogu da se setim drugih pojedinaca ili
8 organizacija.

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.

10 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Možemo li da pređemo na sledeći dokazni
11 predmet, a to je P0206-149 /u engleskom transkriptu: "P02063-149"/ u sistemu
12 *Sanction*.

13 P: Gospodine Manning, možete li da nam prokomentarišete šta ovo
14 prikazuje?

15 O: Ovo je slika sa masovne grobnice Kozluk iz vremena ekshumacije.
16 Poznata mi je ova slika, kao i izveštaj o obdukciji, i izveštaj o dokazima u
17 vezi sa ovim telom.

18 Možete da vidite na ovoj slici da ruka ovog čoveka steže ove grane grma
19 i on je bio pronađen takav. Još uvek se držao za te grančice grma i morala je
20 ruka da mu bude na silu odvojena.

21 To takođe ukazuje na činjenicu da on mora da je bio živ u tom trenutku.
22 Kad je reč o tome da se ovde pokazuje i koje je to vreme bilo, jer ovaj grm -
23 jasno mi je da sad izlazim van okvira svog područja ekspertize - ovo grmlje
24 raste u Bosni u to vreme, u to doba godine.

25 Ali, vidi se da je čovek, u suštini, bio živ kada je uhvatio ovaj grm.
26 Zatim je bio zatrpan zemljom i sahranjen, a ovaj Sud je skinuo zemlju i otkrio
27 ovu sliku.

28 P: Hvala Vam. Sada nam recite, kada ste istraživali primarne grobnice,
29 da li ste ikad razmotrili mogućnost da su tela možda doneta u primarne grobnice,

30

1 a da nisu ustvari vršena pogubljenja na licu mesta. Drugim rečima, da oni nisu
2 tamo pogubljeni.

3 O: Da. Svakako smo razmotrili tu mogućnost, i ustvari u Ravnicama i
4 Glogovi bilo je jasno da, iako su to bile primarne grobnice, da su tela tu
5 doneta i bačena. I ustvari bilo je dokaza da su ovi ljudi... nije bilo dokaza da
6 su oni pogubljeni tamo, osim što je u Glogovu 1 bio jedan sporedni grob gde je
7 bilo dokaza da su neki ljudi bili vezani i pogubljeni na licu mesta. To je bilo
8 12 pojedinaca. Međutim, većina tela u Ravnicama 1 i 2, i Glogovi 1 i 2, izgleda
9 da su samo ubačena u te grobnice.

10 P: Hvala Vam. Kada se grob prvobitno identifikuje, šta su neki od
11 faktora koji ukazuju da li je grob bio diran ili da ga je netko uznemiravao,
12 praznio?

13 O: Kada se grobnica prvi put pregleda, eksperti pažljivo razmatraju
14 kakvi su nivoi zemlje i oni skidaju sloj po sloj. Tako da čak i laiku postaje
15 očigledno gde postoji razlika, gde postoji dokaz da je zemlja dirana. To se
16 sasvim jasno vidi.

17 U nekim masovnim grobnicama bilo je sasvim jasno gde su konture grobnice
18 na osnovu tečnosti koje su iscurile iz leševa. I ukoliko je neko to dirao, to je
19 takođe bilo sasvim očigledno. Ali, ovo diranje moglo se da vidi i na osnovu toga
20 što su tela bila očuvana na određeni način. Da neki delovi tela nedostaju u
21 sekundarnoj grobnici, to bi bila grobnica gde su tela izlomljena, isprepletana i
22 dominiraju delovi tela.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala Vam.

2 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Sada ako možemo ponovo da pogledamo
3 dokazni predmet P01899.

4 P: U svjetlu ovoga što ste nam upravo objasnili, da li možete, molim Vas,
5 da objasnite šta ovde ukazuje da je grobnica dirana? Bar kako ste Vi to videli.

6 O: Pa, opet na ovoj slici sasvim je jasno da je jedan deo grobnice
7 uklonjen. Značajan broj tela nije bio tu, ili su ostavljena u prethodnoj
8 grobnici. Takođe je neko dirao gornji sloj, tako da to mora da se desilo kasnije
9 od onog trenutka kada je grobnica prvi put napravljena i kada su tela sahranjena
10 tu. A znatan deo ove grobnice, osnovno tle ili tela i delovi tela, nisu prisutni
11 na ovoj slici. Dakle, to je odneto negde drugo i taj proces je stvorio
12 sekundarnu grobnicu.

13 P: Hvala.

14 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ako sad pogledamo dokazni predmet P0674 i
15 ERN broj X006-4514, strana 35.

16 P: Gospodine Manning, da li ste ranije videli ove slike?

17 O: Ovo su slike iz izveštaja profesora Richarda Wrighta. Dobro sam
18 upoznat sa izveštajem i sa slikama, i naznačio sam da sam bio prisutan kod
19 snimanja većine fotografija i znam što se na njima nalazi.

20 P: Možete li objasniti Vijeću što se na njima nalazi?

21 O: Posebno slika na lijevoj strani pokazuje tragove u samoj grobnici.
22 Možete vidjeti ostatke žlice samog građevinskog stroja na zidovima i u sredini.

23 Isto tako možete to vidjeti i na samom dnu grobnice. Radi se o zbijenoj sivoj

24

25

26

27

28

29

30

1 zemlji, to je masovna grobnica Glogovo 1.

2 Ako pogledate na desnu stranu, treću fotografiju, možete vidjeti tragove
3 teških strojeva na dnu grobnice ili na zemlji oko nje. Vidio sam te oznake, te
4 tragove na puno mjesta. Isto tako vidio sam kako ih arheolozi nalaze, i
5 označavali ih na način tako da bi ih se moglo fotografirati kao ovdje.

6 P: Da li postoje neke naznake o tome kakve sprave su korištene u
7 grobovima i na tijelima koje vidimo?

8 O: Tragovi mašinerije su bili toliko očigledni i tako lako mjerljivi da
9 smo uspjeli utvrditi istražnim metodama - uspoređujući dimenzije zuba na žlici,
10 dimenzije kotača, promjera između njih - radi se o bageru ili rovokopaču. U
11 jednom slučaju identificiran je *Ult 220*. *Ult* je ime proizvođača. I bile su
12 prisutne sve karakteristike stroja *Ult* na tim tragovima u grobnici.

13 P: Kakav je to učinak imalo na sama tijela vezano uz prvobitnu grobnicu
14 i naknadno?

15 O: Ako imate neiskopanu primarnu grobnicu i ako uklonite zemlju, onda
16 uglavnom imate kompletirana tijela koja se nalaze položena na način da ih lako
17 možete razlikovati. Ako su ta tijela izvađena iz grobnice i prebacivana na
18 stražnjem dijelu nekog transportnog vozila i bačena u neku rupu, onda su tijela

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Nabacana, i samim time su i dokazi i ostaci tijela prisutni u obje grobnice, i
2 na taj način otežavate samu identifikaciju, utvrđivanje uzroka smrti i bilo
3 kakav drugi istražni postupak iz kojeg se izvlače zaključci i dokazi.

4 Radeći to, ustvari, učinkovito otežavate i odgađate trenutak ekshumacije
5 i identifikacije tijela, i puno više vam vremena treba da ekshumirate sekundarnu
6 masovnu grobnicu nego primarnu grobnicu koja nije otkopana.

7 P: Hvala. Dok ste radili na tome kao istražitelj, da li ste imali
8 prilike vidjeti većinu žrtava i kojeg su spola?

9 O: Dio pretrage tijela odnosi se i na određivanje spola u samoj
10 mrtvačnici. Bio sam prisutan na tim ispitivanjima i o tome sam razgovarao sa
11 stručnjacima ovoga Suda. Uspjeli smo utvrditi da se radilo o samo jednoj ženi iz
12 cijelog broja tijela u to vrijeme. I na temelju tijela i dijelova koje smo
13 imali, identificirali smo jednu ženu u grobnici Konjević Polje 1.

14 P: Da li je bilo moguće odrediti starost žrtava?

15 O: Dio tog postupka u mrtvačnici je odrediti spol i starost tijela. Znam
16 da postoji različita metodologija i da je ona korištena. O tome sam razgovarao
17 sa vještacima, no ustvari oni su mogli ih razvrstati po starosnim skupinama.
18 Neki su bili prilično mladi, recimo od 12 godina nadalje. Neki su bili prilično
19 stari, u osamdesetima i devedesetima.

20 Ali, na osnovu informacija, većina žrtava je bila srednjih godina.
21 Recimo 20, 30 do 50. Većina tijela je bila u tom opsegu.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Hvala. Što se tiče grobnica koje ste Vi istražili, možete li nam reći
2 kakvi su bili nalazi vezani uz uzrok smrti?

3 O: Glavni uzrok smrti, kako je i naznačeno od strane patologa i
4 antropologa, bile su rane iz vatrenog oružja. Bilo je puno slučajeva u kojima se
5 nije moglo utvrditi uzrok smrti. Postojale su neke male skupine koje su imale
6 ozljede koje su bile uzrokovane eksplozijama ili tupim sredstvima. Većina tijela
7 je bila ubijena iz vatrenog oružja ili je isto tako bilo nekih, dosta značajan
8 broj, kod kojih uzrok smrti nije mogao biti utvrđen.

9 P: A zašto je do toga došlo?

10 O: Na temelju mog iskustva, promatrajući ostatke i prisustva u
11 mrtvačnici, veliki dijelovi tijela su nedostajali, i zato patolozi nisu mogli
12 utvrditi definitivni uzrok smrti ako na preostalim dijelovima tijela nisu mogli
13 pronaći ozljede opasne po život.

14 Ako je bilo jasno da je, recimo, ta osoba bila pogođena iz vatrenog
15 oružja, ali ako metak ne pogodi kost, onda se, recimo, nakon pregleda samog
16 skeleta zbog toga što nije više bilo mesa, nije moglo vidjeti trag takvog metka.
17 Dakle, možda je ta osoba pogođena u meko tkivo a ne u kost, ali mi to nismo
18 mogli vidjeti. Ali ponavljam, ja nisam patolog, no to mi je bilo jasno
19 promatrajući tijela.

20 P: Kako ste znali da su tijela iz 1995., a ne iz neke druge godine?

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Mi smo se oslanjali na dan kada je napravljena masovna grobnica. A
2 grobnice su napravljene u 7. mjesecu 1995., ili u 9. i 10. mjesecu te godine.
3 Dakle, to nije moglo biti prije 7. mjeseca 1995. godine.

4 Pogledali smo i materijal koji se tiče identifikacije, pronađen među
5 ostacima, i našli smo i dokumente koji su ukazivali na to da su ljudi bili iz
6 Srebrenice. Isto tako, često smo pronašli i materijal za identifikaciju koji je
7 ukazivao na to da je ta osoba prijavljena kao nestala iz Srebrenice u knjizi
8 Međunarodnog Crvenog križa.

9 Ima i drugih nekih poveznica sa Srebrenicom, uključujući nizozemske
10 novine iz 1995., zatim vojne porcije nizozemske vojske, odnosno njihovog
11 saniteta, nizozemski predmeti i razni predmeti ljudi koji su bili iz Srebrenice
12 ili Potočara.

13 P: A kako ste ljude povezali sa Srebrenicom?

14 O: Puno toga je nosilo neke indikacije da to ima veze sa Srebrenicom.
15 Sjećam se jedne umjetne noge, proteze, koja je imala oznaku "Feros" iz
16 Srebrenice. To je tvornica iz Potočara, odnosno srebreničkog područja. Ja sam
17 bio u njoj. Isto tako, korištena je isto traka za, recimo povezivanje nekih
18 fotografija sa istom oznakom.

19 Imali smo u grobnici Zeleni Jadar jedan sat, komemorativni sat, koji je
20 na B/H/S-u ukazivao na to da je ta osoba to dobila za 10 godina rada u
21 Srebrenici, a pronašli smo i neke predmete vezane uz Nizozemski bataljon u
22 Srebrenici.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da sada vidimo dokazni predmet P022
2 /u engleskom transkriptu: "P0622"/, stranica 66.

3 P: Gospodine Manning, molim prokomentirajte ovo.

4 O: Ovo je slika iz jednog od izvještaja vezano uz proces ekshumacije
5 ovoga Suda. Ovo je krunica pronađena u jednoj od grobnica. I čini se da je ovo
6 iz Poljica /u engleskom transkriptu: "Pilice"/, što je na području farme
7 Branjevo. Pronašli smo i slične takve predmete koji su imali veze sa islamom.
8 Pronašli smo neke primjerke Kurana ili stihove iz Kurana, i druge stvari koje su
9 jasno ukazivale na muslimansku vjeru.

10 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim P0622, stranica 69.

11 P: Gospodine Manning, molim prokomentirajte.

12 O: Ovo je isto tako slika iz izvještaja vještaka ovoga Suda. Na gornjoj
13 slici vidimo ličnu kartu sa farme Branjevo, odnosno ekshumacije obavljene tamo.
14 I možete vidjeti da je tu bila i fotografija s desne strane, a s lijeve se
15 nalazi datum rođenja, mjesto rođenja, boravište i tako dalje. Često je to
16 ukazivalo na Srebrenicu ili slično.

17 Na donjoj fotografiji je materijal koji smo često izuzimali sa tijela.
18 Većina tijela je imala svoje identifikacijske dokumente, uključujući fotografije
19 i slično. Ovo je, recimo, jedno pismo Međunarodnog križa, fotografije i još

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 materijala. Ova je fotografija napravljena u mrtvačnici kako bi se pokazalo na
2 koji način su dokazi fotografirani i dokumentirani.

3 P: Pomenuli ste vjerske predmete, da li ste pronašli bilo kakve vjerske
4 predmete koje se nije moglo povezati sa islamom?

5 O: Nismo prikupili predmete koji bi jasno ukazivali ni na koju drugu
6 vjeru. Očito nalazili smo te brojanice, krunice i nakon što bi to provjerili,
7 utvrdili smo da se to nije moglo povezati ni sa kojom drugom vjerom. Isto tako
8 nismo našli pokazatelje bilo kakve druge vjere na tijelima tamo.

9 P: Kada se pronašla lična karta poput ove koju smo vidjeli u grobnici,
10 što bi bio idući korak u identifikaciji?

11 O: Ako bi pronašli ličnu kartu na tijelu ili dijelu tijela, onda bi se
12 tijelo izuzelo i obradilo, i bilo bi odnešeno u mrtvačnicu. Tamo bi ga proučio
13 patolog, antropolog. Bila bi skinuta odjeća, očišćena i tijelo pripremljeno za
14 ispitivanje.

15 Dok bi se to događalo, predmeti sa tijela, poput dozvola, dokumenata -
16 njih bi proučili ljudi zaduženi za uviđaje i to bi nam dalo indikaciju, prvu
17 naznaku identiteta te osobe.

18 No, puno ljudi je nosilo više dokumenata raznih vrsta. Pretpostavljam i
19 zbog čega. Taj postupak je dalje nastavljan sa pregledom nakon smrti, dakle
20 samih ostataka, pokušavajući to povezati sa dokumentima i ličnim kartama kojima
21 se moglo potvrditi identifikaciju.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Ali takvi dokumenti su korišteni ustvari samo kao vodilja da bi se
2 pokušalo identificirati ljude, prvenstveno na temelju fizičkih karakteristika u
3 tom trenutku koje su bile na raspolaganju. Tada još nije bila znatno korištena
4 mjera DNK.

5 P: Znete li koliko je ljudi identificirano na osnovu dokumenata ili
6 forenzički?

7 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Izvolite, gospodine Meek.

8 G. MEEK: [simultani prevod] Prigovor na formu pitanja. Ne znam da li se
9 to odnosi na neku konkretnu grobnicu ili sve? To je prvo.

10 Drugo, zadnji odgovor imao je veze sa DNK, odnosno, tu metodu je
11 koristio samo ICMP i BCMP. Kao dio Vaše ranije odluke, takvi dokazi nisu
12 prihvatljivi.

13 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Želite li komentirati, gospođo Šoljan?

14 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Nije se pominjala nikakva ekspertiza, on
15 je samo pomenuo riječ DNK. Ali ja mogu izmjeniti svoje pitanje, tako da pomenemo
16 konkretne grobnice.

17 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Da, mislim da je prva stvar koju je
18 gospodin Meek rekao relevantna i to podosta. Za ovu drugu ne znam odakle je
19 došla.

20 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

21 P: Na temelju grobnica koje su proučili ljudi sa ovoga Suda, koliko je
22 forenzičkih identifikacija obavljeno na temelju dokumenata ili drugih
23 forenzičkih podataka ili dokaza?

24 O: Mislim da do trenutka kada sam svjedočio u predmetu *Blagojević-Jokić*

25

26

27

28

29

30

1 mislim da je ta brojka bila nešto manja od 100 za sve grobnice. Brojka je bila
2 niska, brojka identificiranih na temelju presumptivne identifikacije tjelesnih
3 karakteristika.

4 Htio sam reći Vijeću da je određeni broj slučajeva obrađen DNK metodom i
5 od strane ovoga Suda i Liječnika za ljudska prava, dakle organizacija PHR. I oni
6 su se oslanjali na metodu DNK, djelimično. No, uopće gledano, vrlo je malo
7 identifikacija učinjeno ili bilo moguće, prije nego li je započeo sam proces
8 koji je započeo ICMP.

9 P: Na osnovu Vašeg iskustva, recite nam zbog čega je bilo to toliko
10 teško?

11 O: Kao što sam već ranije rekao, puno osoba je imalo nekoliko različitih
12 dokumenata vezano uz identitet. A što ste tiče informacija obitelji koje su nam
13 mogli dati o tijelima, ako je neko tijelo imalo drvenu ili umjetnu nogu, onda je
14 to naravno sužavalo pretragu. No, obitelji bi nam morale dati opis stasa,
15 nekakvih tjelesnih karakteristika ili čak i odjeće, a često to nije bilo
16 dovoljno da bi suzilo našu pretragu.

17 Isto tako bilo je teško utvrditi o kome se radi jer su tijela bila
18 razdvojena na više dijelova i bilo je teško, recimo, identificirati torzo ili
19 dvije noge kao dio neke osobe, ako se na primjer ne može utvrditi koliko je ta
20 osoba bila visoka ili teška, ili da li su imali neku prethodnu ozljedu ruke ili
21 kostiju.

22 Isto tako, razdvajanje tijela na nekoliko dijelova i propadanje odjeće,
23 te fizičkih predmeta, je bitno otežalo identifikaciju prije korištenja
24 definitivne metode poput DNK.

25 P: Kada ste svjedočili u predmetu *Blagojević*, koliki je broj ljudi do
26 tada bio pronađen, odnosno ekshumiran?

27
28
29
30

1 O: Na temelju procjena gospodina Baraybara, iz svih grobnica smo
2 iskopali i proučili tijela, odnosno, taj broj je bio 2570. Siguran sam da je to
3 točan broj, no možda je nužno provjeriti moje zabilješke.

4 P: Hvala. Više o samom izvještaju i podacima o ljudima i njihovom broju
5 kasnije, no da još ostanemo na općenitom.

6 Možete li nam reći da li je bilo dokaza u grobnicama koje ste Vi
7 iskopali da je bilo pomiješanih vojnika sa civilima?

8 O: Nismo pronašli neki značajan broj uniformi koji bi ukazivao na
9 prisustvo vojnika. Nismo pronašli ni opremu koja bi ukazivala da su to bili
10 pripadnici vojske. Pronašli smo neki materijal i mali broj maskirne odjeće,
11 predmeta ili vojnih jakni.

12 Koliko ja znam, nijedna osoba nije pronađena u kompletnoj uniformi.
13 Pronađen je jedan pištolj u pojasu jedne osobe u Glogovoj. Ali on nije bio u
14 vojnoj odjeći, a pištolj nije bio zakločen, odnosno, bio je pun. Sjećam se da je
15 pronađena jedna ručna bomba 1996. godine u rukavu jedne osobe. No, osim toga
16 nismo pronašli druge dokaze bilo kakvih vojnih predmeta ili odjeće među mrtvima.

17 P: Hvala. Što se tiče veze između primarnih i sekundarnih grobnica, koji
18 faktori se moraju uzeti u obzir kada se utvrđuje takva veza?

19 O: Možete li ponoviti pitanje?

20 P: Kako se forenzički utvrđuje veza između primarne i sekundarne
21 grobnice?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Dio procesa je bio da se utvrdi da li su grobnice povezane. Možemo
2 vidjeti da li je neka primarna grobnica ekshumirana, dakle, otvorena i da li su
3 iz nje izvučeni ostaci. A imali smo i sekundarne grobnice.

4 Prvobitno, bilo je indikacija, recimo na osnovu fizičkih predmeta poput
5 razbijenog zelenog stakla, u primarnoj grobnici koje se našlo i u sekundarnoj.
6 Ali toga nije bilo oko samoga groba. Zatim, ostaci čahura koje su se mogle
7 povezati sa konkretnim oružjem iz kojeg je pucano vezano uz primarnu i
8 sekundarnu grobnicu; isto tako proučavanjem samog tla u primarnoj i sekundarnoj
9 grobnici, te nekih konkretnih predmeta.

10 P: Da li je bilo nekih drugih metoda identificiranja veze između
11 grobnica?

12 O: Ako ste pronašli dio neke osobe u primarnoj grobnici i drugi dio u
13 sekundarnoj, onda je očito to bila jasna veza da je dio tijela bio u prvobitnoj,
14 a dio u sekundarnoj grobnici. To je vrlo snažna poveznica.

15 P: Da li ste Vi analizirali te različite načine identifikacije,
16 utvrđivanja veze između primarne i sekundarne grobnice?

17 O: Jesam. Bio sam uključen u proces prikupljanja dokaza i rada sa
18 vještacima poput dr. Tonya Browna kada se prikupljalo uzorke zemlje. I odvodili
19 smo ga na različite lokacije, davali mu informacije.

20 Također sam proučio i te ostatke zelenog stakla i oznake sa boca, recimo
21 u Kozluku i Čančarima, a kao slično tome obavljen je detaljni pregled skladišta

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 u Kravici, Ravnice 1 i 2, i utvrđivana je fizička veza između primarnih i
2 sekundarnih grobnica u tom slučaju.

3 P: Jedna od metoda kojom se utvrđivala vezu između primarnih i
4 sekundarnih grobnica, rekli ste da je bilo i prisustvo poveza za oči, i stvarima
5 kojima su se vezale ruke. Kako se to utvrđivalo?

6 O: Časni Sude, postoji određeni broj poveza za oči koji su se našli u
7 grobnicama, kao i tkanine, odnosno materijala koji je korišten pri povezivanju
8 ruku. Sve je to prikupljeno i proučeno i to je prebačeno u Nizozemski forenzički
9 institut gdje radi dr. Susie Maljaars. I to je proučeno. Ona je uspjela to
10 grupirati i povezati jedno s drugim.

11 Postojala je velika sličnost između poveza za oči i ligatura. Ona je
12 koristila znanstveno ispitivanje same tkanine, tkanja, boje, materijala, i tako
13 dalje. Ona je uspjela dokazati da je puno ligatura u primarnoj i sekundarnoj
14 grobnici bilo isto, kao i poveza za oči.

15 Dakle, postoji jaka poveznica između tog materijala u primarnim i
16 sekundarnim grobnicama koja ukazuje na to da su tijela prebacivana.

17 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Možete li nam pokazati P00649, stranicu
18 15. To je ujedno i ERN broj 0095-0917.

19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: Gospodine Manning, molim Vaš komentar.

2 O: Ovo je stranica mog izvještaja. Tu se naznačuju rezultati znanstvene
3 provjere te tkanine koja je korištena za poveze za oči i ligature dr. Maljaars,
4 i to je obavljeno u Nizozemskom forenzičkom institutu. Tu se nalaze njihovi
5 brojevi, i vidite i brojeve koje smo mi koristili. Koristeći njen izvještaj,
6 izradio sam ovaj prikaz stvari koje je ona uspjela identificirati.

7 Na vrhu imamo Branjevo, primarnu grobnicu koja je povezana sa Čančari
8 put 12 i 3. To je sekundarna grobnica. Zatim Grbavci, škola u Grbavcima, Hadžići
9 cesta 4, Liplje 2, i Orahovac /u engleskom transkriptu: "Orahovac-Lažete 2"/ ima
10 veze sa Hadžićima 3, 4 i 5.

11 Isto tako postoji veza između Hadžića 4 i Liplje 2.

12 P: Hvala. Da se vratimo na način na koji ste došli do poveza za ruku i
13 ligature. Kakav je bio protokol rukovanja time jednom kada biste ih
14 identificirali?

15 O: Tokom ekshumacije, povezi za oči, posebno ako su nađeni na glavama
16 poginulih, sva odjeća i ligatura, to je sve bilo prisutno još na tijelu.
17 Ligature su bile na člancima ruku. Sve je to bilo izuzeto zajedno sa tijelom,
18 stavljeno u plastičnu vreću, fotografirano i zabilježeno na lokaciji i
19 proslijeđeno u mrtvačnicu. Tamo se to ponovo fotografiralo. Tamo bi to proučio

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 patolog *in situ* ako je moguće.

2 I bilo bi utvrđeno, na primjer, da su neki dijelovi poveza imali rupe,
3 što je odgovaralo ozljedama na lobanji pojedinca. Zatim su ih proučili, proučili
4 bi i tijelo. Zatim bi to bilo skinuto sa tijela, očišćeno, proučeno,
5 zabilježeno, fotografirano i prema tome smo se odnosili kao prema dokazima. I na
6 kraju bi to bilo vraćeno u Hag gdje bi bilo prebačeno na Nizozemski forenzički
7 institut na proučavanje.

8 P: Da li ste imali prilike proučiti sve poveze za oči pronađene tokom
9 ekshumacija koje je proveo ovaj Sud?

10 O: Kao dio pripreme za svjedočenje i izrade izvještaja, ja sam proučio
11 svaki fizički predmet i fotografiju koji su bili rezultati procesa ekshumacija,
12 uključujući svaki povez za oči i ligaturu. To sam sve proučio i izradio bilješke
13 o tome u koje sam uključio i fotografske oznake, izvještaje o obdukciji,
14 bilješke sa terena i broj fotografija.

15 Zatim sam pokušao utvrditi što je bio povez za oči, što je bila
16 ligatura, ali zbog pomicanja samog materijala unutar grobnice, neki od tih
17 predmeta su otpali sa tijela. I to sam proučio sa svrhom da utvrdim da li se to
18 može smatrati ligaturom ili povezom za oči.

19 U tom procesu sam odbacio velik broj poveza za oči i ligatura kod kojih
20 se nije moglo potvrditi da su to doista i bili, ili ako je postojala praznina u
21 samom procesu oko toga da se nije moglo utvrditi gdje su točno pronađeni i na
22 koji način obrađeni.

23 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Da li nam možete pokazati, molim,

24

25

26

27

28

29

30

1 P2994 /u engleskom transkriptu: "P02994"/. To je ERN X10-7719 /u engleskom
2 transkriptu: "X016-7719"/, stranica 12 za e-court.

3 P: Možete li nam reći što je ovo, gospodine Manning?

4 O: Ovo je tabela iz mog izvještaja koja je već predstavljena Sudu. To se
5 tiče primarnih i sekundarnih grobnica. Sačinio sam tabelu i unio brojke o
6 informacijama koje sam tražio iz ili izvještaja vještaka ovoga Suda ili internih
7 informacija ili podataka prikupljenih na osnovu procesa ekshumacije i obdukcije.

8 Tu se može vidjeti grobnica-

9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine Meek, izvolite.

10 G. MEEK: [simultani prevod] Puno Vam hvala.

11 Hteo bih da znam da li se i dalje bavimo izveštajima Suda ili ne?

12 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Molim Vas da postavite to
13 pitanje svodoku, a onda ćemo napraviti pauzu i nastaviti nakon pauze s ovim
14 dokumentom.

15 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

16 P: Gospodine Manning, kada je načinjena ova tabela? U vezi sa kojim
17 procesima ekshumacija?

18 O: To je načinjeno pre nego što sam ja kontaktirao uopšte Međunarodnu
19 komisiju za nestale. Dakle, tu su sadržane informacije koje su bile u svim
20 izveštajima eksperata sa ovog Suda i takođe moje pregledavanje sve te
21 dokumentacije.

22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Napraviti ćemo sada pauzu.

23 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

24

25

26

27

28

29

30

1 ... Početak pauze u 12.32h.
2 ... Sjednica nastavljena u 13.00h.
3 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.
4 Izvolite sestiti.
5 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Gospodine McCloskey, da li je gospodin
6 Kanguri /fon./ stigao u Hag?
7 G. MCCLOSKEY: [simultani prevod] Da, rečeno mi je da je stigao i da je
8 dobro raspoložen.
9 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Hvala.
10 G. MCCLOSKEY: [simultani prevod] Možda bih mogao da uštedim malo vremena
11 u vezi sa nekim pitanjima.
12 Gospođa Šoljan će se sada baviti rezultatima DNK analize. I to su isti
13 rezultati koji su uvedeni preko gospodina Brunborga. E sada, jedino što su možda
14 malo ažurirani. To može da se kosi sa Vašom odlukom, ja ne znam. Rezultati DNK
15 ispitivanja je ustvari nešto što se bazira na radu veštaka. Ali to je isti
16 materijal na koji smo se oslanjali sam Helgom, pa smo se nadali da ne trebamo da
17 dovodimo eksperta za DNK.
18 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ali šta treba svedok da kaže u vezi s
19 tim?
20 G. MCCLOSKEY: [simultani prevod] Pa, saznao ćete, budući da on se
21 također bavio i antropologijom, dakle kako bi se utvrdio minimalan broj. A sada
22 će objasniti kako su rezultati DNK analiza pomogli da se utvrdi minimalni broj
23 pojedinaca.
24 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Dobro. Da čujemo kako će se stvari
25
26
27
28
29
30

1 razvijati, pa ćemo vidjeti dokle ćemo stići. Da li ste gospođu Šoljan završili
2 sa prethodnim dokumentom?

3 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ne.

4 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] Ne, ja sam video da je dokument nestao
5 sa ekrana pa sam zato mislio, ali evo vidim da je sada vraćen.

6 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

7 P: Htela bih da Vam skrenem pažnju na ove prve dve kolone u kojima
8 vidimo naslov "povezi za oči" i "ligature". Molim Vaše komentare u vezi sa tim.

9 O: Te dve kolone ustvari predstavljaju rezultat vezan za poveze i
10 ligature, dakle sve ono što sam ja zaključio proveravajući sav taj materijal. Ja
11 sam to jednostavno izneo u dve kolone. U jednoj se vide povezi za oči, gde su se
12 nalazili, a na drugoj se pojavljuju ligature i u kojoj masovnoj grobnici su
13 pronađeni. I ukupno imamo, dakle, broj pri dnu, ukupan broj na ekranu.

14 P: Dakle koji je ukupan broj poveza za oči koji su pronađeni tokom
15 ekshumacije koju je vršio Međunarodni krivični sud?

16 O: 448 poveza za oči ukupno.

17 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim sada dokazni predmet P0265/99,
18 strana 91, pardon 99.

19 P: Možete li nam reći o čemu se ovde radi?

20 O: Ovo je fotografija koja je načinjena u mrtvačnici u Visokom. Vidite
21 da se radi o lešu koji se nalazi u vreći za telo.

22 I vidi se da je to pojedinac čija je oznaka LZ2B41. Dakle, telo 41 iz
23 Lažete-Orahovac 2, dakle iz te masovne grobnice. I vidite preko očiju ove žrtve

24

25

26

27

28

29

30

1 povez za oči, povez od platna. I to jedan od poveza koji smo gospođa Maljaars i
2 ja ispitivali. Radi se o tipičnoj vrsti poveza za oči. Dakle, i boja, i širina,
3 i samo tkanje, dakle, također i sličnost vezano sa onima koji su korišćeni,
4 dakle sličnost koja nam pomaže da uspostavimo vezu između primarnih i
5 sekundarnih grobnica.

6 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da sad ponovo pogledamo dokazni
7 predmet P02994.

8 P: Molim Vas da sada konkretno prokomentarišete razmer, odnosno da nam
9 prokomentarišete ono što ste Vi zaključili vezano za grobnice, odnosno za poveze
10 za oči. Gde je najviše pronađeno tih poveza?

11 O: Pa ako pogledate tabelu vezano za poveze za oči, videćete da je
12 veliki broj pronađen u Orahovcu 1 i Orahovcu 2. I na osnovu dokaza koji su
13 predočeni ovom Veću, te dve egzekucije, odnosno ta pogubljenja, otprilike, i te
14 grobnice su kopane u isto vreme, i ja sam jednostavno koristio taj materijal kao
15 da se radi o istim ili sličnim incidentima. Dakle, ima jako puno poveza za oči u
16 Orahovcu 1 i Orahovcu 2.

17 A onda, ako pogledate Hodžići 3 i 4, tu ćete također videti da ima
18 značajan broj poveza za oči s obzirom da se radi o sekundarnim grobnicama.
19 Orahovac 1 i 2. Ako pogledate opet Hodžići 4 i 5, vidjećete također značajan
20 broj poveza za oči. A u i Kozluku, u sekundarnoj grobnici, također visok broj
21 poveza za oči u Kozluku. I ako se pogleda broj u sekundarnoj grobnici, mislim da
22 to pokazuje šemu na koji način se povezuju te dve grobnice kao i povezi za oči.

23 P: Ono što se vidi na ovoj mapi, da li je to jedan od faktora koji
24
25
26
27
28
29
30

1 povezuje Orahovac sa grobnicama u Hodžićima?

2 O: Da. To se uglavnom bazira na radu gospođe Maljaars. Dakle, povezuje
3 se direktna veza, ali to može da se vidi i numerički. To također pokazuje vezu
4 između te dve grobnice, odnosno, te dve vrste grobnica.

5 P: Hvala. Da pređemo sada na sledeću kolonu, za ligature.

6 O: Dakle, tu imamo podatke vezano za ligature. Tu možete videti da
7 većina ligatura je pronađena u primarnoj grobnici u Kozluku. Zatim, takođe
8 veliki broj ligatura je pronađen i u sekundarnoj masovnoj grobnici Čančari 3. A
9 sledeća velika količina je pronađena na ekonomiji Branjevo. I to je konzistentno
10 sa visokim brojem u sekundarnoj grobnici. A takođe u Cerskoj, dakle što se
11 smatra primarnom grobnicom, 48 od 150 tela koja su imala ligature su pronađena
12 tamo, a u Novoj Kasabi 96. Dakle, u toj grobnici 27 od 33 pojedinca su takođe
13 imali ligature.

14 I dakle, ako povežemo te grobnice, ako pogledamo to da su ligature bile
15 od, dakle, žice, i da je takođe bilo i žice prekrivene plastikom, onda može da
16 se vidi da je većina, odnosno, to su bile ligature tu, a u drugim grobnicama su
17 uglavnom bile od platna ili kanapa.

18 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim Vas da sada pogledamo dokazni
19 predmet P02063, strana 118. Da li možete da kažete šta se vidi na ovoj
20 fotografiji?

21 O: Ovo je ponovo fotografija koja je načinjena u mrtvačnici. To je deo
22 tela koje je pronađeno, odnosno iskopano u masovnoj grobnici Kozluk 3. Dakle, u
23 primarnoj masovnoj grobnici. Nosi oznaku 719. Može se jasno videti ligatura od
24 poveza oko zglobova, a također ne može da se vidi ovaj drugi zglob na ruci, ali

25

26

27

28

29

30

1 vidi se da je očigledno da je povez išao preko dva zgloba /kako je prevedeno/.

2 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim da sada pređemo na P020666
3 /prijevod engleskog transkripta: «P02066, strana 86»/.

4 SVJEDOK: [simultani prevod] Na ovoj fotografiji se vide ove ligature od
5 žice o kojima sam govorio. Očigledno je da su ovoj osobi ruke bile zavezane iza
6 leđa. Tu se vidi kaput, odnosno vidi se deo odeće, i vide se ove ligature od
7 žice. I u ovom slučaju je jasno da je vrlo čvrsto bilo stegnuto i također vidimo
8 da imamo, vidimo da je dva puta omotano. Jer ponekad su korištene i ligature
9 koje su omotane dva puta oko zglobova. Dakle, to je jedan još primer ligatura od
10 žice.

11 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim sada dokazni predmet P02066, strana
12 61.

13 SVJEDOK: [simultani prevod] Ovo je jedna druga fotografija, također
14 načinjena u mrtvačnici. Vidi se ligatura iz Nove Kasabe 96. Dakle, Nova Kasaba
15 podgrobnica 2. I vidi se da je ovaj predmet uzet sa ovog tela. I opet se radi o
16 ligaturi od žice, i radi se ligaturi od žice koja je omotana plastikom. I ponovo
17 vidimo da je omotana oko zglobova ove osobe.

18 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Časni Sude, svi ovi dokazi 2063, 2064,
19 dakle, sve ono što počinje od 2063 pa do 2066, to su registratori koji sadrže
20 fotografije ligatura. Ja, naravno, nemam nameru da prođemo kroz sve poveze za
21 oči i ligature, ali nameravam da to ponudim kao dokaz u spis.

22 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Da li neko želi nešto da zna
23
24
25
26
27
28
29
30

1 u vezi ovih dokumenata? Niko. U redu.

2 Nastavljamo.

3 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

4 P: Osim ovih ligatura i poveza za oči koji je korišten kao mehanizam da
5 bi se uspostavila veza između primarnih i sekundarnih grobnica, da li postoji
6 neka druga veza ili značaj vezano za ove poveze za oči ili ligature?

7 O: Oprostite, gospođo Šoljan, mislim da nisam razumeo pitanje. Možda je
8 moja greška.

9 P: U redu. Preformulisaću pitanje. Činjenica da se na telu nalazi povez
10 za oči ili ligatura, na šta to ukazuje tokom procesa istrage?

11 O: Izvinjavam se. Jasno je da su tela koja su povezana žicom i na kojima
12 je bio povez za oči, a u mnogim slučajevima našli smo i jedno i drugo, očigledno
13 je da su oni na taj način ubijeni. Kao što sam rekao ranije, broj poveza za
14 oči... /kako je prevedeno/

15 P: Vi ste takođe rekli da još jedan način uspostavljanja veze između
16 primarnih i sekundarnih grobnica je bio na osnovu čaura. Prvo, recite nam
17 ukratko kako je to obavljeno. Takođe, recite nam da li ste Vi lično učestvovali
18 u prikupljanju čaura.

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. Ja sam lično prikupljao čaure na mestima masovnih grobnica i
2 takođe sam to dostavljao u mrtvačnicu u Visokom. A takođe sam učestvovao u
3 procesu prebacivanja tih čaura u Sjedinjene Američke Države kako bi se ispitale.

4 P: Da li ste na osnovu čaura bili u stanju da uspostavite vezu između
5 primarnih i sekundarnih grobnica?

6 O: Da. Ja sam upoznat sa ovim procesom i mi smo to ranije koristili pre
7 nego što... to je korišćeno pre nego što je stiglo na Sud, ali ja nisam veštak
8 balističar. Međutim, oznake na nekim čaurama kada se i ispaljuju iz oružja su
9 jednostavno jedinstvene, i to se jednostavno može videti samo pomoću mikroskopa.
10 Dakle, to je sve ispitano i pokazalo se da su neke čaure ispaljene iz istog
11 oružja, iako su nađene u različitim grobnicama, dakle u primarnoj i u
12 sekundarnoj.

13 Znači, isto oružje je... ili je vatra otvarana iz istog oružja u
14 primarnoj grobnici a zatim ponovo u sekundarnoj grobnici, ili su jednostavno
15 čaure prebačene iz primarne grobnice u drugu.

16 A nakon svih tih ispitivanja u Sjedinjenim Američkim Državama, ATF je
17 dostavio jedan izveštaj, i to meni. Ja sam pogledao taj izveštaj i načinio
18 tabelu u vezi sa njihovim zaključcima.

19 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]. Molimo da pogledamo sada P01912.

20 SVJEDOK: [simultani prevod] Mislim da je ovo slika masovne grobnice u
21 Kozluku. Tu se vidi telo, telo 501. Povez je na očima. Takođe na osnovu položaja
22 tela vidi se da je i vezano bilo. Ali ono što je daleko važnije, u pozadini
23 blizu ruke vidi se jedna čaura i to čaura od 7.62. I to je vrsta materijala

24

25

26

27

28

29

30

1 koju bismo mi našli u grobnicama. Dakle, u ovom slučaju, to je bilo u primarnoj
2 grobnici. A takav materijal smo nalazili i u sekundarnoj grobnici, skupljali ga,
3 procesirali ga, i onda bi se to sve poredilo od strane ATF-a.

4 P: Za zapisnik, da li možete da kažete gde se tačno nalazi ta čaura na
5 ovoj fotografiji?

6 O: Ako pogledate sredinu fotografije, negde prema levo, dakle ispod ruke
7 tela, vidi se jedan cilindričan predmet, i to je dijagonalno preko strane.

8 P: Hvala.

9 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim sad da se vratimo na dokazni
10 predmet P00648.

11 P: Molim Vas, recite Veću šta predstavlja ova tabela.

12 O: Ovo je tabela koju sam ja načinio za jedan od mojih izveštaja. Tabela
13 se bazira na radu Martina Alsa /fon./ iz ATF-a. I tu, ustvari, se prikazuje gde
14 se čaura nalazila na više od jedne lokacije.

15 Na primer, evo tu imamo u vrhu dijagrama... imamo skladište u Kravici, a
16 zatim imamo također i Zeleni Jadar. Dakle, jedna čaura iz skladišta Kravice je
17 pronađena u grobnici Zeleni Jadar, što znači da je to ispaljeno iz istog oružja.

18 Što se tiče Cerske, dakle grobnice Cerska, što se vidi malo niže tu,
19 pokazuje da one čaure koje su pronađene u toj grobnici odgovaraju čaurama koje
20 su pronađene na površini, na putu, i s druge strane puta. To je značajno budući
21 da postoje dokazi da pojedinci koji su upucani, ustreljeni u Cerskoj, da je to
22 konsistentno sa otvaranjem vatre na tom mestu.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Ako pogledate zatim grobnice Lažete ili Orahovac, opet ćete videti da
2 čaure koje su pronađene na tom mestu se povezuju sa sekundarnim grobnicama
3 Hodžići 3, 4 i 5.

4 Zatim takođe ako pogledamo površinu brane, tu vidimo dakle branu u
5 Petkovicima, da je ta čaura takođe pronađena... odnosno, te čaure pronađene
6 takođe i u primarnoj grobnici.

7 Kozluk, dakle takođe Čančari, masovna grobnica 3.

8 P: Hvala.

9 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ako pogledam... molim sada dokazni
10 predmet P00649, strana 16 /kako je prevedeno/.

11 P: Gospodine Manning, da li možete da pokažete, odnosno, Vi ste takođe
12 rekli da je zeleno staklo jedan od predmeta na koji način ste također povezali
13 primarnu i sekundarnu grobnicu. Da li možete da objasnite na koji način je to
14 rađeno?

15 O: Pa, primarna grobnica u Kozluku se nalazi u blizini jednog smetlišta
16 i to je blizu reke Drine. I u blizini te grobnice nalazi se velika količina
17 izlomljenog stakla od zelenih flaša. I također se nalaze tu i etikete fabrika. I
18 to se nalazilo na čitavom tom mestu.

19 I sada kada smo sve to istražili, dakle i kada smo istražili sekundarnu
20 masovnu grobnicu u Čančarima 3, mi smo pronašli fragmente, odnosno deliće
21 zelenog stakla i u toj grobnici. I oni se ni po čemu nisu razlikovali od onih
22 koji su pronađeni u Kozluku. A ono što je još važnije je to što na tom području,
23 u okolini tog područja, nije bilo drugih delića zelenog stakla. I ne radi se
24 samo o zelenom staklu, već se također radi i o etiketama koje su pronađene tu. I
25 dakle tu je utvrđena veoma jaka veza između grobnica.

26 A takođe, hteo bih samo da kažem da su etikete nosile oznaku fabrike
27 Vatinka /u engleskom transkriptu: "Vitinka"/.

28
29
30

1 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim Vas da sada pogledate dokazni
2 predmet P02063, strana 218.

3 P: Molim Vaš komentar.

4 O: Ovde vidimo žrtvu iz masovne grobnice u Kozluku. Vidite takođe povez
5 preko očiju. Ono što je daleko bitnije jeste da može da se vidi slomljeno zeleno
6 staklo oko ove osobe. Malo teško se vidi zbog boje ovog samog filma, ali vidi se
7 staklo u gornjem desnom uglu, a takođe se vidi staklo i u gornjem levom uglu oko
8 tela, i to je slomljeno zeleno staklo od flaša. Nažalost, ova sama fotografija
9 je previše plava.

10 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim sada dokazni predmet P02063, strana
11 25.

12 SVJEDOK: [simultani prevod] I na ovoj fotografiji se vidi masovna
13 grobnica i dosta zelenog polomljenog stakla se vidi iza tela. Tu vidimo da se
14 odmah iza nalazi deponija smeća. I dakle, tu je također to polomljeno staklo
15 koje je ustvari zelene boje.

16 P: Hvala.

17 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Molim sada dokazni predmet P02063, strana
18 36.

19 SVJEDOK: [simultani prevod] Na ovoj slici jasno mogu da se vide
20 razbijeni komadi zelenog stakla i to konkretno u gornjem desnom uglu, a također
21 i blizu ruke tela. Vidite da je to polomljeno zeleno staklo. I to je bilo
22 očigledno u obema grobnicama, dakle, uključujući ne samo zeleno staklo već
23 etikete. I to je takođe utvrdilo veoma jaku vezu između dve grobnice.

24 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod]

25 P: Hvala. Drugi faktor koji ste spomenuli koji je povezivao sekundarne i
26 primarne grobnice je zemljište, odnosno, analiza zemljišta i polena. Šta nam

27

28

29

30

1 možete reći o tome?

2 O: Međunarodni sud je angažovao profesora Tonya Browna sa Univerziteta u
3 Exeteru, koji je sakupio polen i uzorke zemlje iz masovnih grobnica, i oko
4 masovne grobnice. Kada on nije mogao lično to da uradi, onda je arheološki tim
5 sakupljao uzorke za njega iz različitih delova grobnica, i onda je on to sve
6 analizirao.

7 I na osnovu njegovog rada, on je bio u mogućnosti da uspostavi
8 definitivnu vezu između vrste zemlje koja je pronađena u primarnoj grobnici i
9 one u sekundarnoj grobnici. S tim što je također naznačio da je vrsta zemljišta
10 u sekundarnoj grobnici, ustvari da ta vrsta zemlje ne pripada tom području, ali
11 da je ustvari ista ona kao i iz primarne grobnice.

12 Hteo bih samo da dodam da sam ja pomagao profesoru Brownu dosta prilikom
13 prikupljanja tih uzoraka.

14 P: Kao rezultat te analize, da li ta ustvari analiza odražava sve ono
15 vezano za grobnice koje se vide na ovoj karti?

16 O: Da. Imali smo pozitivnu vezu na osnovu uzoraka zemlje, kao što sam to
17 naznačio na ovoj karti. I ako pogledate Kozluk, Čančare 2 i 3, videćete da sam
18 ja tu naznačio i uzorke polena i zemlje, što uspostavlja vezu između tih
19 grobnica, a takođe između drugih gde su korišteni takvi uzorci.

20 P: Gospodine Manning, da li ste takođe pregledali dokaze pronađene na
21 samom mestu pogubljenja?

22 O: Da. Mi smo sakupili dokaze sa raznih mesta pogubljenja. Konkretno
23 brane... iz doma u Pilicama, iz skladišta u Kravici. Ja sam dosta učestvovao u

24

25

26

27

28

29

30

1 ispitivanju skladišta u Kravici. I ja sam se jedno godinu-dve dana bavio ustvari
2 Kravicom 1 i 2.

3 P: Počnimo od skladišta Kravice. Koje vrste dokaza ste skupljali iz
4 skladišta Kravica?

5 O: Pa, pre nego što sam počeo da radim za Međunarodni sud,
6 kriminalistička služba Sjedinjenih Država je došla u skladište u Kravici i u dom
7 u Pilicama, i uzeli su veliki broj uzoraka sa zidova i sa plafona tih objekata.
8 A onda su se ti uzorci... Također je bilo uzoraka i krvi, i tkiva, i također je
9 bilo dosta ostataka, eksplozivnih ostataka.

10 I kao što sam rekao, oni su pokupili sve te uzorke i načinili su jedan
11 izveštaj u vezi sa tim, odnosno, prosledili su izveštaje u vezi sa svim svojim
12 ispitivanjima.

13 P: Osim uzoraka krvi i uzoraka eksplozivnih ostataka, da li je bilo još
14 nečega što je ukazivalo da je to mesto zločina, samo skladište?

15 O: Što se tiče skladišta Kravica, bilo je veoma jasnih dokaza budući da
16 je krvi i da su ljudske dlake pronađene na zidovima skladišta, a također je
17 pronađen i veliki broj metaka u skladištu, i to i u, i izvan zgrade.

18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Nakon prvobitnog ispitivanja dr. Haglanda, također je pronađen mali, ali
2 značajan, broj ostataka ljudskog kostura. Malih delića kostiju. I nakon što sam
3 ja pregledao skladište, i nakon što smo sakupili sve te dokaze sa zidova i sa
4 plafona, to smo sve prikupili...

5 P: A od kakvog su značaja zidovi, od kakvog su značaja bili za Vašu
6 istragu?

7 O: Pa, zidovi u skladištu su imali jednu vrstu izolacije između betona i
8 to je bilo obojeno u različite boje, različiti slojevi su bili. Tako na primer u
9 Glogovu 1 i 2, Ravnice 1 i 2, Zeleni Jadar 5 i 6, mi smo našli delove, ustvari,
10 te konstrukcije. Dakle, našli smo delove koji su se nalazili između te
11 izolacije, između tih betonskih blokova. A takođe smo našli i neke dekorativne
12 elemente sa zgrade, takođe delove okvira vrata i drugih stvari sa te zgrade.

13 P: Da li je bilo još nešto što ste našli u skladištu?

14 O: Pa, ono što je bilo značajno jeste što smo našli oznake, odnosno
15 našli smo jednu plaketu na vratima sa istočne strane skladišta i tu je bio jedan
16 znak na B/H/S-u, kao pločica jedna. I to je ustvari učinjeno od slova koja su
17 bila obojena.

18 P: Hvala.

19 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Možemo li, molim Vas, da pogledamo
20 dokazni predmet P001565?

21 P: Možete li molim Vas da prokomentarišete ovu sliku, gospodine Manning?
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 O: Ovo je slika skladišta u Kravici kad se gleda sa puta koji vodi od
2 Konjević Polja do Bratunca. Snimljeno je zimi i malo je skraćeno zbog ugla. Ali,
3 ako pogledate desnu stranu fotografije, do onih prvih malih vrata na sredini
4 slike, to je deo skladišta koji su konkretno istražili pripadnici Mornaričke
5 službe za kriminalističko istraživanje, i mi smo to također pregledali u našim
6 kasnijim ispitivanjima. Ovaj znak o kome sam govorio bio je iznad tih vrata.
7 Možete da vidite neka slova iznad prvih vrata u sredini.

8 Ako pogledate sada desno na sliku, tu su dva prozora, zatim jedan veliki
9 otvor. To su bila prednja vrata, prednja kapija skladišta u Kravici, i tu se
10 vidi ova izolacija u zidu, kao i ovo dekorativno krilo, kao i ragastov koji je
11 uklonjen iz zgrade i delimično je završio u masovnoj grobnici.

12 P: Hvala.

13 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Možemo li da pogledamo molim dokazni
14 predmet P001568?

15 P: Možete li, molim Vas, da prokomentarišete ovu sliku?

16 O: Prepoznajem da je ovo slika skladišta u Kravici u unutrašnjosti. To
17 je pogled na dalji zid od velikog otvora. Možete da vidite prozor u gornjem
18 desnom uglu. Ja sam ispitao vrlo detaljno ovu zgradu. Može se jasno videti krv,
19 dlake, kao i drugo tkivo na zidovima i tavanici, kao i nešto što izgleda kao
20 ostaci eksploziva. To su neki tragovi eksploziva na zidu.

21 P: Hvala. Ako sada pređemo na istragu koja je sprovedena u domu u
22 Pilicama, možete li ukratko da nam objasnite šta se tamo radilo?

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Na isti način, Mornarička služba za kriminalističke istrage prikupila
2 je uzorke krvi i tkiva sa zidova, sa poda i sa bine u domu u Pilici. To je bio
3 Dom kulture. Oni su također prikupili ostatke eksploziva sa mesta gde je
4 očigledno došlo do nekih eksplozija.

5 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Ako možemo, molim Vas, da pogledamo
6 dokazni predmet P01811?

7 P: Možete li, molim Vas, da nam kažete šta ova fotografija prikazuje?

8 O: Ova fotografija prikazuje dom u Pilici. To je pogled delimično sa
9 strane, a sa leve strane je prednji deo zgrade, a glavni put je ono što je
10 ispred ulaza na levoj strani slike.

11 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] A dokazni predmet P001817, molim?

12 SVJEDOK: [simultani prevod] Ovo je unutrašnjost doma u Pilici. Možete
13 opet da vidite krv i tkivo na zidovima. Takođe se može videti kako je pod
14 oštećen. To je jedna forma u obliku slova V latiničnog. Veruje se da je tu došlo
15 do neke eksplozije, i to je tip mesta gde su prikupljeni tragovi eksplozije.

16 P: Da li ste pregledali izveštaje koji analiziraju dom u Pilici, kao i u
17 Kravici, odnosno dokazni materijal koji je tamo pronađen, kada je reč o ostacima
18 eksplozija?

19 O: Da. Jesam.

20 P: Da li ste i Vi lično imali priliku da vidite ove dokaze?

21 O: Ja sam fizički ispitao i pregledao dokazni materijal koji je
22 prikupila Mornarička služba kriminalističkih istraga i koje su potom oni poslali

23
24
25
26
27
28
29
30

1 forenzičkom institutu u Holandiji, a zatim kada je to sve ispitano, vraćeno je
2 kao dokazni materijal ovome Sudu.

3 P: Hvala. Gospodine Manning, vi ste dokumentovali rezultate ekshumacija
4 u kojima je ovaj Sud učestvovao, zar ne?

5 O: Da. Tako je.

6 P: Možete li nam reći koliko ste ukupno pripremili izveštaja?

7 O: Pripremio sam tri velika izveštaja u vezi sa ekshumacijama i procesom
8 obdukcije kao i pratećim naučnim ispitivanjem dokaza. Takođe sam pripremio jednu
9 izjavu koja je predočena u suđenju Miloševiću, onaj deo koji se odnosio na
10 Srebrenicu. A takođe sam sastavio i izveštaj u vezi sa ekshumacijama koji sam
11 nedavno završio.

12 P: Hvala. Kad je reč o izveštajima koje ste sačinili dok ste još uvek
13 radili za ovaj Sud, na kakvu vrstu informacija ste se oslanjali kada ste
14 pripremali ove izveštaje?

15 O: Velika količina informacija se mogla dobiti u rezimeima koje su
16 sačinili eksperti ovog Suda, ali podjednako veliku količinu informacija lično
17 sam prikupio ispitujući informacije i zapisnike ovog Suda, kao što su neki
18 fizički artefakti, kao što su na primer povezi za oči ili ligature, fotografije,
19 neke skupine dokaznih predmeta u vezi sa dokaznim predmetima, artefaktima,
20 lokacijom masovnih grobnica.

21 U suštini to je bila kombinacija ispitivanja izveštaja eksperata i
22 ispitivanja informacija koje ima tim koji se bavi sa Srebrenicom, kao i ja
23 lično.

24 P: Da li biste rekli da je Vaš pregled ovih informacija od eksperata se
25
26
27
28
29
30

1 poklapao sa onim što ste Vi lično videli na terenu?

2 O: Da. Itekako. Ove izveštaje napisali su eksperti sa kojima sam i ja
3 komunicirao, i razgovarao sa njima tokom celog procesa ekshumacija i
4 pronalaženja dokaza, ali oni su se također poklapali sa dokazima koje smo mi
5 pronašli vezano za artefakte, i to su također potvrdili i svedoci i preživeli.

6 P: A kakva vrsta informacija je sadržana u Vašim izveštajima koja
7 prevazilazi izveštaje eksperata? Drugim rečima, šta bi bilo ono što ste Vi lično
8 videli ili uradili?

9 O: Pa, to se odnosi na ono gde su se grobnice nalazile, kada su izvršene
10 ekshumacije, koliko je to trajalo, kakvi su artefakti pronađeni i ukazivali na
11 veze između pojedinih grobnica, koliko je pronađeno poveza za oči ili ligatura,
12 gde su pronađene takođe, identifikacije nekih od ovih leševa.

13 A kada nije bilo veze između identifikacija tela u grobnicama, onda sam
14 ja napravio jedan aneks gde sam napravio spisak identifikacija, tko je
15 identifikovan, gde su ti leševi pronađeni. Također sam dodao jedan aneks u vezi
16 sa verskim artefaktima koji su pronađeni, kakvi su to artefakti bili. I na
17 sličan način ispitao sam fotografije kako bih identifikovao artefakte koji bi
18 mogli da pomognu da se ove stvari povežu. Također sam prikazao i neke
19 pojedivosti vezano za istragu koja je obavljena na jednoj maloj livadi gde se
20 pretpostavljalo da su vršena pogubljenja i gde sam ja zajedno sa jednim
21 arheologom vršio istragu. I to sam sve izneo također u svom izveštaju.

22 P: Da li bi bilo tačno reći da ste u svakom od ovih izveštaja koje ste
23 sačinili do 2003. također naveli broj pojedinaca koji su pronađeni u grobnicama?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da. To je tačno. Ja sam takođe naveo njihovu starost, uzrast, pol i
2 druge detalje iz ekspertskih izveštaja, ali sam naveo u tom izveštaju ili tim
3 izveštajima, minimalni broj pojedinaca, a to je nešto što se računa, što je
4 posle Pablo Baraybar izračunao za ovaj Sud.

5 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Možemo li, molim, da pogledamo dokazni
6 predmet /nedostaje simultani prevod, u engleskom transkriptu: "P02994"/, stranu
7 broj 12.

8 P: Ovo je slika koja Vam je već veoma dobro poznata, gospodine Manning,
9 ali možete li pre svega da nam kažete otkuda je ovaj dijagram i gde se on
10 nalazi?

11 O: Pa, to je opet tabela iz mog izveštaja iz 2003. To je... postoji
12 jedna prethodna verzija iz ranijeg izveštaja koja je sadržavala informacije koje
13 smo imali tada. Ovo je sačinjeno u jednom od mojih forenzičkih izveštaja da bi
14 bilo predočeno Sudu.

15 P: Da li možete da nam objasnite, odakle Vam ovi totalni brojevi u
16 kolumni "MNI"?

17 O: To su podaci na osnovu izveštaja Jose Pabla Baraybara, a on je došao
18 do tog broja na osnovu antropološke procene, na osnovu tela i posmrtnih ostataka
19 i kostiju koje su bile prisutne u grobnicama. Jer kad izbrojite kosti u
20 primarnoj grobnici, zatim u sekundarnoj grobnici, i ako su te dve grobnice
21 povezane onda imate obe grupe kostiju zajedno. I to je on uradio.

22 A sledeća kolumna, sledeći stubac, prikazuje grube brojke, da tako
23 kažem, pre nego što je on svoj proces povezivanja primarnih i sekundarnih
24 grobnica. A zatim je na kraju totalni broj, odnosno, zbir.

25 P: A 2003. godine je bilo koliko identifikovanih tela, u vezi sa
26
27
28
29
30

1 ekshumacijama koje je vršio ovaj Sud ili ekshumacijama koje su obavljene između
2 1996. i 2001. godine?

3 O: U vreme kada sam sačinio ovu tabelu, mi smo identifikovali - pošto su
4 ovo bili pojedinci, nisu bili identifikovani po imenu - identifikovali smo
5 posmrtno ostatke 2.570 lica u svim ovim primarnim i sekundarnim masovnim
6 grobnicama.

7 P: Hvala Vam što ste nam to razjasnili. Od ovog izveštaja Vi ste također
8 sačinili jedan novi izveštaj. Možete li nam reći šta je bila svrha ovog novog
9 izveštaja?

10 O: Konkretno, trebalo je da to bude ažurirana verzija kad je reč o broju
11 grobnica, ko ih je ekshumirao i kada i da se pruži rezime svih grobnica koje su
12 navedene u mojim ranijim izveštajima. Tamo sam navodio one za koje smo znali
13 tada. Jedan od razloga za sačinjavanje ovog izveštaja bilo je da se pokaže koje
14 su grobnice kada ekshumirane, ko je to učinio i kakvo je trenutno znanje koje
15 imamo o ovim grobnicama.

16 Druga poenta bila je da se pruže ažurirani brojevi pojedinaca, lica,
17 odnosno žrtava koje su identifikovane u ovim masovnim grobnicama u vezi sa
18 Srebrenicom. I koristeći ove podatke koje smo dobili od Međunarodne komisije za
19 nestala lica, ja sam sačinio ovaj izveštaj i tabelu gde sam detaljno naveo koje
20 su grobnice sadržale koji određeni broj identifikovanih pojedinaca ili tela
21 žrtava, kao i ukupne brojeve.

22 P: Da li je bilo druge osnove za informacije sadržane u Vašem izveštaju,
23 osim podataka koje ste dobili od Međunarodne komisije za nestala lica?

24 O: Ne. Ustvari, kada sam sačinjavao ovaj izveštaj, malo sam se pitao da
25 li da probam da prebrojim različite stvari. Odlučio sam da ipak koristim samo
26 podatke od Međunarodne komisije za nestala lica, iako sam bio svestan da je bilo

27
28
29
30

1 i drugih identifikacija van okvira podataka na osnovu DNK koje je imala
2 Međunarodna komisija za nestala lica. To su bili neki od DNK rezultata do kojih
3 je došao ovaj Sud ili identifikacije koje je pokušao da /nerazumljivo/ PHR.

4 Tako da sam ustvari znao da bi ovaj broj možda izgledao drugačije, ne bi
5 uključivao neke od brojeva koji su identifikovani kroz drugu proceduru. Ja sam
6 zauzeo stav da bi samo koristio jedan izvor podataka i da će to biti podaci koje
7 mi je obezbedila Međunarodna komisija za nestala lica.

8 P: Dakle, metod na osnovu koga ste pripremili svoj poslednji izveštaj je
9 drugačiji od onih koje ste koristili prilikom sačinjavanja prethodnih izveštaja?

10 O: U izvesnoj meri da, jer sam uzeo podatke koje su oni imali i to
11 uporedio sa našim podacima o primarnim masovnim grobnicama, ali na vrlo sličan
12 način uradio sam isto sa ekspertskim izveštajima ovog Suda i informacijama koje
13 sam dobio od Jose Pabla Barybara.

14 P: Da li je bilo neke posebne veštine koja je bila potrebna da bi se
15 sačinio ovakav izveštaj? Da li je bila potrebna neka ekspertiza?

16 O: Pa, ne znam da li je tačno reći ekspertiza, mislim da je tačnije reći
17 znanje. Ja imam vrlo detaljno poznavanje ovih grobnica, njihovih lokacija i
18 podataka koji to podržavaju, koji stoje iza toga. Ali, u suštini, bilo bi
19 jednostavno i za nekog drugog da prođe kroz ove brojeve, da ih podeli na
20 primarne i sekundarne grobnice.

21 Pitanje bi možda bilo to da ja ipak dobro poznajem ove grobnice, znam
22 brzo razne reference, lokacije, znam šta bi neko mogao da očekuje da pronade u
23 svakoj od tih grobnica, kao i činjenicu da su u Kozluku ustvari tri grobnice

24

25

26

27

28

29

30

1 koje smo mi tretirali kao jednu, i treba da se tretira tako, da su Ravnice dve,
2 a treba da se tretira kao jedna. Tako da u suštini moje poznavanje cele
3 situacije od 1996. pa do 2001. je imalo veze s tim.

4 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Časni Sude, ja ću sada preći na jedan
5 novi niz pitanja, i mislim da bi možda bilo bolje da sada prekinemo.

6 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Koliko vremena mislite da će
7 još Vaše glavno ispitivanje trajati?

8 GĐA ŠOLJAN: [simultani prevod] Časni Sude, mislim da neće trajati duže
9 od još pola sata.

10 SUDIJA AGIUS: [simultani prevod] U redu. Onda ćemo nastaviti sutra
11 ujutru u 9 časova.

12 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

13 ... Sjednica završena u 13.45h.

14 Nastavak zakazan za utorak,

15 11.12.2007. u 9.00h.

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30